

Vytváření sítí dluhového poradenství

Metodika

**Vytváření sítí
dluhového poradenství**

Agentura
pro sociální začleňování

Metodika

Vytváření sítí dluhového poradenství

Magda Besedová

Agentura pro sociální začleňování

Agentura
pro sociální začleňování

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Copyright © 2014 Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování (Agentura)

ISBN: 978-80-7440-091-9

Poděkování

Mgr. Evě Šulcové, ředitelce Městského ústavu sociálních služeb Jirkov, za skvělou spoluprací a pomoc se zpracováním praxe o Městském ústavu sociálních služeb Jirkov

JUDr. Milanu Fároví, koordinátorovi prevence kriminality Krajského úřadu Středočeského kraje, za poskytnutí cenných informací a zkušeností se zaváděním dluhového poradenství v Příbrami

Mgr. Tereze Slámové, pracovníci dluhové poradny Příbram, za poskytnutí aktuálních informací o poradně

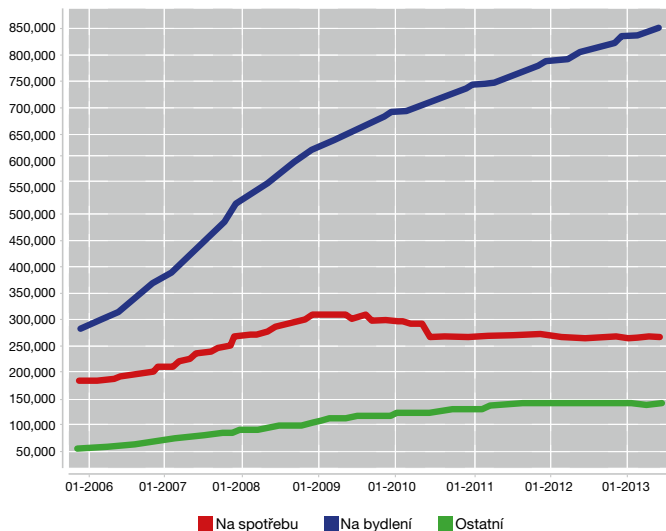
ÚVOD	7
JAK NA TO	14
Možnosti zavedení dluhového poradenství	16
Preventivní opatření proti nezodpovědnému zadlužování	19
Finanční vzdělávání	21
JAK DANÉ OPATŘENÍ FINANCOVAT	26
Veřejné zdroje	27
Soukromé zdroje	28
JAK TO FUNGUJE JINDE	30
Poradna města Příbram	31
Městský ústav sociálních služeb Jirkov	35
KOMENTOVANÉ PŘÍLOHY	40
Insolvence	41
Oddlužení (osobní bankrot)	44
Příhláška pohledávky	48
Desatero odpovědného zadlužování	58
S ČÍM TO SOUVISÍ	59
Dluhy a vzdělání	60
Dluhy a zaměstnanost/nezaměstnanost	61
Dluhy a prevence kriminality	64
Dluhy a bydlení	66
Z VÝZKUMŮ A ANALÝZ	69
Kvantitativní výzkum Finanční gramotnosti obyvatel ČR zpracovaný společností STEM/MARK, a.s. pro Ministerstvo financí ČR a Českou národní banku	70
Analýza dat k zadluženosti obyvatel na příkladu Děčína	77
ZAHRANIČNÍ PRAXE	79
Dluhové poradenství ve Velké Británii	80
Individual Voluntary Arrangement (IVA)	80
SLOVNÍČEK POJMŮ, PŘEHLED PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ, UŽITEČNÉ ODKAZY	82
Slovníček pojmů	82
Přehled nejdůležitějších právních předpisů ČR vztahující se k problematice zadluženosti	83
Užitečné odkazy	83

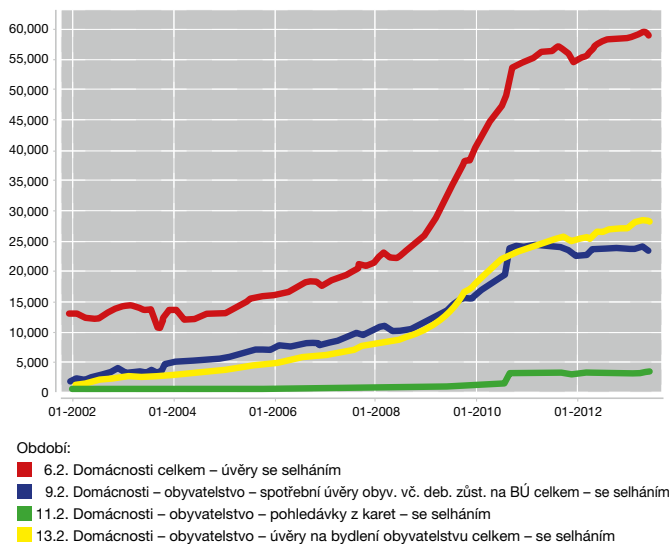
Rostoucí zadluženost státu, obcí a domácností je častým tématem diskutovaným v médiích i mezi lidmi samými. **Zvyšující se počet zadlužených a předlužených osob je totiž jedním z velkých problémů české společnosti.** Každý den na nás útočí reklamy vybízející k nákupu zboží na splátky či prostřednictvím kreditních karet a život s půjčkami se stává běžnou praxí. Pokud se vyskytne problém se splácením závazku a dojde k jeho soudnímu vymáhání, celková výše dluhu často značně převyšuje původní částku. Příčinu problémů souvisejících se zadlužením lze samozřejmě najít v lidech samých, v jejich nízké finanční gramotnosti a v nezodpovědném přístupu k financím a půjčování si peněz, ale stále častěji je poukazováno také na chybu samotného systému, například na špatné nastavení vymáhacích procesů či nedostatečnou ochranu spotřebitelů. Je zřejmé, že v každé obci bychom mohli najít domácnost, která se potýká s problémem zadluženosti, a proto chcete-li zajistit ve své obci klidné soužití a pořádek, měla by se Vaše obec zadlužeností a problémy s ní spojenými zabývat.

Podíváme-li se na statistické údaje, pak české domácnosti dluží už přes jeden bilion korun, což je desetkrát více než v roce 1993. Podstatnou část přitom tvoří závazky spojené s bydlením.

Celkové zadlužení domácnosti (v mil. Kč)¹

Klientské úvěry se selháním²

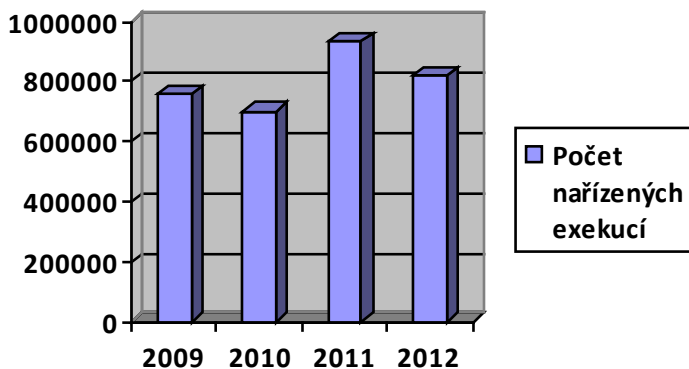

¹ Česká národní banka, ARAD systém časových řad, http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_sestuid=1538&p_uka=1,2,3&p_strid=AD&p_sort=2&p_od=200512&p_do=201306&p_period=1&p_des=50&p_format=4&p_decsep=,&p_lang=CS

² Česká národní banka, ARAD systém časových řad, http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=1&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=12119&p_uka=17%2C26%2C32%2C38&p_strid=AD&p_od=200201&p_do=201310&p_lang=CS&p_format=4&p_decsep=%2C

Co se týká nařízených exekucí, došlo v roce 2012 k poklesu počtu nařízených exekucí cca o 13 % oproti počtu z roku 2011. „*Je to určitě pozitivní trend, ale chtěl bych upozornit, že o počtu exekucí nerozhodují exekutoři, ba dokonce ani soudy nebo ministerstvo, ale rozhodují o tom především občané.*“ zdůrazňuje náměstek ministra spravedlnosti František Korbel.³ Dlužníci ovlivňují počet exekucí tím, zda dobrovolně plní své závazky, či nikoli, a věřitelé tím, jak dbají na vymáhání svých práv. Na pokles počtu nařízených exekucí má bezesporu vliv rostoucí počet povolených oddlužení (tedy celkových bankrotů dlužníků), ve kterých věřitel musí svoji pohledávku uplatnit přihláškou, a nikoli žalobou a následnou exekucí. Dále se na snížení počtu exekucí projeví účinky novelizací provedených ze strany ministerstva spravedlnosti v roce 2012, zejména novelizace vyhlášek o odměnách advokátů a exekutorů, které vedly ke snížení těchto odměn. Nelze tedy říct, že by snižující se počet exekucí znamenal také klesající zadluženost obyvatel. V roce 2012 naopak došlo k nárůstu počtu ukončených exekucí vymožením a v současné době se daří exekucí vymoci pohledávky zhruba ve 40 % případů.

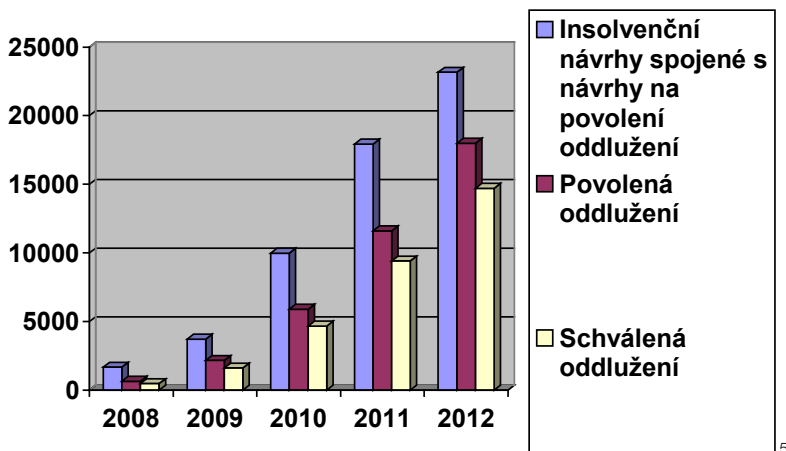
Podle údajů Exekutorské komory činí průměrná výše dluhu vymáhaného v exekuci cca 85.000 Kč a na jednoho dlužníka připadá zhruba pět exekucí. „*Rekordman má 209 exekucí. To je víc než celkový počet soudních exekutorů v Česku. Jedná se o 50letého dlužníka z Prahy. Pozoruhodné je, že v TOP desítku dlužníků z řad fyzických osob jsou zastoupeni výhradně muži v produktivním věku – jejich průměrný věk je 41 let,*“ říká Jiří Prošek, prezident Exekutorské komory ČR.⁴ Početnou skupinu ohroženou exekucemi tvoří také důchodci. Dlužníci jsou častěji lidé se základním vzděláním a nižším sociálním postavením.

³ Rozhovor s náměstkem ministra spravedlnosti Františkem Korbelem ve studiu 24 <http://www.ikea.com/cz/cs/catalog/categories/departments/dining/21825/>

⁴ Tisková zpráva Exekutorské komory ČR ze dne 13. března 2013 <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1086-pocty-exekuci-klesaji-13-3-2013?w=>

Na zvyšující se zadluženost obyvatel v České republice může ukazovat i stále častější využívání institutu oddlužení k řešení problémů s dluhy. V roce 2012 převyšoval počet návrhů na povolení oddlužení podaných k soudu součet všech návrhů podaných za předchozí čtyři roky (tedy od roku 2008, kdy začala být účinná nová právní úprava zavádějící institut oddlužení v České republice, do roku 2011). Lze přitom předpokládat, že tento trend bude pokračovat i v následujících letech.

Obecně lze říct, že zadlužování domácností není a priori nic špatného, musí se však jednat o bezpečné a zodpovědné zadlužování tak, aby se co nejvíce snížily možné negativní dopady příčin, kvůli kterým se domácnost může dostat do finančních problémů (například ztráta zaměstnání, nemoc, smrt, rozvod, mimořádné výdaje atd.). V praxi to předpokládá na straně státu správné nastavení mantinelů a systému kontroly pro poskytovatele půjček a úvěrů, efektivní postihování nekalých praktik a trestných činů spáchaných v souvislosti s poskytováním peněz a nastavení systému státní sociální podpory tak, aby bylo pro dlužníka výhodnější legálně pracovat, i když musí splácet své závazky, ať již dobrovolně nebo prostřednictvím exekuce, než žít z dávek poskytovaných státem. Platí zásada, že neznalost zákona neomlouvá, je tedy nutné, aby dlužník znal svá práva a povinnosti a byl finančně gramotný. Statistiky nám ukazují, že úměrně se snižujícím se vzděláním a sociálním postavením obyvatel roste zadluženost obyvatel, a to především zadluženost spojená s problémy se splácením půjček. Peníze jsou dobrým sluhou, pokud s nimi umí člověk zacházet a používá je s rozumem, ale dluhy, které nemá člověk pod kontrolou, jsou pak zlým páнем.

⁵ Zdroj informací: Ministerstvo spravedlnosti, Mgr. Peter Klein – Statistika počtu událostí v insolvenčním řízení 2008 – 1. pol. 2012 www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146740 a data z informačního systému insolvenčního rejstříku ISIR

Proč je poskytování služeb dluhového poradenství ve Vaší obci důležité?

Dluhové poradenství slouží na jednu stranu k řešení již existujících dluhových problémů občanů, na druhou stranu jde také o nástroj prevence zadluženosti a zvyšování finanční gramotnosti obyvatel. Dluhové poradenství si klade za cíl naučit obyvatele hospodařit se svými financemi a v případě nutnosti je naučit co nejbezpečnějším způsobům zadlužení. V případě, kdy se občané dostanou do problémů se splácením svých závazků, snaží se jim dluhové poradenství ukázat nejlepší možnosti řešení jejich situace. Ukazuje se, že problémy s dluhy se týkají zejména obyvatel s nižším vzděláním a můžou být příčinou sociálního vyloučení. Zadlužení občané nezvládající splácet své závazky přestávají být motivováni k legální práci, protože značná část jejich mzdy a v některých případech i celá mzda bývá předmětem vymáhání. Volí proto výhodnější způsob života na sociálních dávkách a pracují nelegálně. Často u nich dochází ke zdravotním a psychickým problémům, které mohou vyústit až v trvalou invaliditu a vedou ke zvýšení nákladů státu na výplatu invalidních důchodů. Z důvodu špatné sociálně–ekonomické situace může dojít ke ztrátě bydlení či k rozpadu rodiny, vedoucí ve výjimečných případech až k nutnosti odebrání dětí do ústavní péče, čímž se opět zvyšují náklady státu. Někteří se ve finanční tísní uchylují k zoufalým řešením a páchají zejména majetkové trestné činy, neboť nevidí jiné východisko k vyřešení své situace. Občané, kteří neumí hospodařit se svými financemi a žijí od výplaty k výplatě či ještě hůře na dluh, dávají špatný příklad svým dětem, které v dospělosti opakují chyby svých rodičů, protože je nikdo nenaučil zodpovědnému zacházení s penězi. **Dluhové poradenství je pro obce přínosem v mnoha směrech. Motivuje občany k legálnímu zaměstnání, k aktivnímu jednání s věřiteli, kterými jsou i obce, snižuje náklady na výplatu sociálních dávek a působí preventivně na kriminalitu. Preventivní funkce dluhového poradenství má totiž dopad i na eliminaci lichvy a nekalých praktik poskytovatelů půjček, protože tam, kde není poptávka, není ani nabídka.**

S čím pomůže správná dluhová poradna?

Kvalitní dluhové poradenství musí být poskytováno bezplatně, nezávisle, nestranně a diskrétně. Pracovníci dluhové poradny musí být odborníci, kteří přistupují ke každému klientovi individuálně a sledují změny ve finančně právní oblasti. V dluhové poradně musí umět klientovi poradit s hospodařením domácnosti, se sestavením osobního rozpočtu, nastínit možná řešení snížení výdajů či zvýšení příjmů, posoudit úvěrovou smlouvu, poradit, jak jednat s věřiteli, soudy a exekutory, pomoci sepsat jednoduché žádosti k soudu, informovat klienta o právech a povinnostech, které pro něj vyplývají ze závazkového vztahu, a poučit klienta, jak postupovat, aby se

nezadlužil či své zadlužení nezvyšoval. Pracovníci poradny by měli klientovi nastínit všechna možná řešení jeho situace, vysvětlit mu klady a zápory každého řešení a výběr nechat na klientovi. Dluhová poradna, která splňuje všechny výše uvedené věci, však může plnit svůj účel jen tehdy, pokud se lidé o jejích službách dozvědí. Pro fungování dluhového poradenství je nezbytné vytvořit síť a navázat spolupráci s obcí, zejména sociálním odborem obecního úřadu, s Úřadem práce, Policií ČR a neziskovými organizacemi působícími v obci, kde dluhová poradna poskytuje své služby. Hlavní funkce obce při zavádění a poskytování služby dluhového poradenství by měla spočívat v poskytování informací, kontrolování kvality poskytované služby, případně i ve finanční či materiální podpoře, ať již prostřednictvím poskytnutí dotace či prostoru pro poskytování služby.

Jaká další opatření proti předlužování může obec zavést?

Vedle **provozování dluhové poradny** a informování občanů o poskytování takové služby v obci existují i další opatření proti předlužování, ve kterých může obec sehrát důležitou roli, a to zejména v procesu vymáhání závazků dlužníků vůči obci a vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti.

Obec jakožto věřitel by měla mít nastaven efektivní systém vymáhání závazků, a to zejména motivací dlužníka k zaplacení prostřednictvím **splátkových kalendářů či odpuštěním penále** při zaplacení jistiny. Prvotním cílem při vymáhání dlužné pohledávky by nemělo být potrestání dlužníka navýšením dlužné pohledávky o úroky z prodlení, nákladů soudního a exekučního řízení a jiné sankce, ale získat zpět to, co dlužník dluží.

Důležitou součástí protidluhových opatření je **vzdělávání, a to jak dětí, tak dospělých**. Důraz by měl být kladen na vzdělávání k finanční gramotnosti již na základních školách a následné pokračování ve vzdělávání na školách středních. Je přitom podstatné přizpůsobit problematiku věku a rozumovým schopnostem dětí a učit je hospodařit s penězi zábavnou formou. Prostřednictvím vzdělávání dětí v oblasti finanční gramotnosti lze totiž působit i na jejich rodiče. Školy by však neměly při tomto vzdělávání dětí hrát jedinou roli. Důraz na tuto problematiku by měl být kladen i při práci s rodinou, například formou pomoci terénního sociálního pracovníka se sestavením rodinného rozpočtu. Obec by měla dbát také na vzdělávání svých pracovníků, ve kterém by neměly chybět ani kurzy finanční gramotnosti a práce se zadluženým klientem. Osvěta by se přitom neměla týkat jen dětí a odborných pracovníků, ale široké veřejnosti.

Preventivním opatřením, které může obec na svém území učinit, je **zákaz podomního prodeje**. Takové opatření zavedla například města Cheb (nařízením města 7/2012, tržní řád) a Odry (nařízením města Odry č. 1/2013, o tržním řádu).

„Město Cheb zakázalo podomní a pochůzkový prodej

Rada města schválila na své červnové schůzi nový tržní řád, který stanovuje podmínky, za nichž lze prodávat zboží a nabízet služby mimo takzvané kamenné obchody. Nejpodstatnější změnou, kterou nový tržní řád zavádí, je prakticky úplný zákaz pochůzkového a podomního prodeje. „K tomuto razantnímu kroku jsme přistoupili z toho důvodu, že se množily případy, kdy prodejci nepostupovali korektně. Typickým příkladem bylo třeba uzavírání smluv na prodej elektrické energie. V centru města, například na pěší zóně, se navíc pochůzkové nabízení služeb rozmohlo natolik, že lidé byli prodejci doslova obtěžováni,“ vysvětlil místostarosta Tomáš Linda. „Zákaz se samozřejmě nevztahuje na situace, kdy si lidé například na základě telefonátu schůzku s prodejcem sami domluví,“ doplnil tajemník chebské radnice Václav Sýkora.⁶

Za nepřímé opatření proti předlužování lze také považovat **úplný zákaz nebo důslednou regulaci všech hazardních her na území obce**. Mezi negativní sociální dopady hraní hazardních her totiž patří vysoké finanční dluhy jak hráčů samotných, tak jejich rodin. Od 30. dubna 2013 mohou obce vydáním obecně závazné vyhlášky regulovat s okamžitou účinností veškeré druhy hazardních přístrojů a Ministerstvo financí ČR je povinno ihned zahájit řízení o odebrání povolení.⁷

„Regulace míst, kde lze hrát sázkové hry na technických zařízeních, jinými slovy na automatech, je z naší strany vítaným krokem. Česká republika je zemí, kde je nabídka těchto her nejrozšířenější v rámci EU a držíme v tomto ohledu přední příčky i v celosvětovém měřítku. S tím souvisí mnoho zdravotních i sociálních dopadů, které zatěžují společnost, ale zejména jednotlivce a rodiny v naší zemi,“ dodává k chystané regulaci v Praze národní protidrogový koordinátor Jindřich Vobořil.⁸

Po přečtení předchozích stránek byste již měli mít základní představu o tom, proč je důležité, aby se Vaše obec o dluhovou problematiku zajímala. Nyní se tedy podívejme, jak postupovat při zavádění výše uvedených opatření, z kterých prostředků je financovat, jak fungují taková opatření v jiných obcích a v zahraničí, co na to říkají analýzy a výzkumy a s jakými dalšími oblastmi dluhová problematika souvisí.

⁶ Citováno z Chebských radničních listů, červenec 2012
<http://www.mestocheb.cz/radnicni-listy-cervenec-2012/d-941501/query=z%C3%A1kaz+podomni%C3%ADho+prodej>

⁷ Ústavní soud svým nálezem Pl. ÚS 6/2013 ze dne 2. dubna 2013, vyhlášeným ve Sbírce zákonů 30. dubna 2013, zrušil dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů ustanovení čl. II bodu 4 zákona č. 300/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Toto ustanovení dočasně do 31. prosince 2014 omezovalo možnost obcí regulovat hazard.

⁸ Zdroj: Tisková zpráva národního protidrogového koordinátora Mgr. Jindřicha Vobořila ze dne 28. srpna 2013
<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/media/regulace-hazardu-v-ceske-republice-110957/>

Kapitola 1.
Jak na to

Jak již bylo napsáno v úvodu, aby opatření zavedená v oblasti dluhové problematiky plnila svůj účel (tj. vedla k rozumnému zadlužování a účinnému řešení případů předlužení), je důležitá jak prevence, tedy zvyšování finanční gramotnosti občanů a jejich informovanost o finanční problematice a nástrahách zadlužení, tak poskytování pomoci a nacházení řešení v jednotlivých případech zadluženosti. V následující kapitole se dozvíte, jaké možnosti můžete při poskytování dluhového poradenství využít a jakým způsobem může obec přispívat ke zvyšování finanční gramotnosti svých občanů. O důležitosti zavádění opatření vedoucích k zodpovědnému zadlužování a bezplatné pomoci v případech, kdy došlo k předlužení, se lze přesvědčit i z komentářů pracovníků obcí, neziskových organizací a dalších institucí, které se finanční a dluhovou problematikou zabývají. Komentáře naleznete nejen v této příručce, ale také v Manuálu dobrých praxí.

Význam poskytování bezplatného dluhového poradenství neziskovými organizacemi a rizika komerčního dluhového poradenství popisuje David Šmejkal, ředitel Poradny při finanční tísni, o.p.s.: *„Komerční poradenství směřuje výhradně od nabídky konkrétního produktu k jeho prodeji, dnes nejčastěji zpracování návrhu na povolení oddlužení (neboli vyhlášení osobního bankrotu). Nekomerční neziskové poradenství předkládá jako produkt rozhovor, analýzu a návrh řešení. Vychází z klientovy situace, analyzuje klientovi potřeby a využívá tak celou škálu způsobů vypořádání se s finančními problémy klienta. Předává relevantní informace preventivního charakteru a nabízí setrvalý kontakt s klientem po celou dobu řešení jeho situace. Pokud je potřeba, zprostředkuje informaci o dostupných zdrojích dalšího poradenství, lépe vyhovujících klientovým potřebám. Jestliže jsou dlužníci v setrvalých finančních nesnázích a využijí produktů komerčního poradenství, zaplatí nemalý poplatek za službu, která pro ně často není vhodná. Výhradní zájem na zlepšení situace klienta staví bezplatné dluhové poradenství do základů cesty k ozdravení jeho finančního života.“* Pracovníci Poradny při finanční tísni poskytují klientům bezplatné dluhové poradenství již šestým rokem a mají tak s prací s dlužníky bohaté zkušenosti. Ze statistik Poradny při finanční tísni vyplývá, že nejčastějším profilem klienta je vdaná žena (ženy nad muži převažují pouze mírně) ve věku 30 až 40 let, vyučená, zaměstnaná s čistým příjmem mezi 10.000 až 20.000 Kč a celkovými dluhy okolo 300.000 Kč, které dluží cca 8 věřitelům. *„Dvě třetiny klientů Poradny jsou vyučení nebo se základním vzděláním. Pouze 3 % klientů má vysokoškolské vzdělání, tedy méně než je vysokoškolsky vzdělaných lidí v populaci. Přesto že ani ti se Poradně nevyhýbají, jedná se spíše o klienty z manuálních profesí a nižším vzděláním, kteří mají malé povědomí o zá-*

*kladech finanční gramotnosti a okolnostech i rizicích finančního rozhodování.“ do-
dává David Šmejkal.*

*V jaké situaci se nacházejí dlužníci, kteří přicházejí do dluhové poradny, popisu-
je Bohunka Slaná, finanční poradkyně příspěvkové organizace Kostky Krásná Lípa:
„Uživatelé přichází do poradny ve fázi, kdy již mají dluhy, exekuce, dražby domů,
tedy v situaci, kterou nedokáží bez pomoci řešit. Do té doby své dluhy často řeší
dalšími půjčkami. Hrozí jim ztráta bydlení, nebo je obtížné tvořit finanční rozpočet
domácnosti.“*

Snaha o posílení principu zodpovědnosti ze strany státní správy, věřitelů i dluž-
níků vedla ke vzniku Platforma pro odpovědné finance, která sdružuje odborníky
z oblasti spotřebitelských financí z řad finančních institucí, veřejné správy a nezis-
kových organizací. Cílem Platformy je diskuze nad aktuálními tématy a hledání op-
timálních řešení v podobě návrhů legislativních opatření, doporučení či metodic-
kých manuálů.

*„V době potíží české ekonomiky, poměrně vysoké nezaměstnanosti a obav
na straně vyhlídek domácností je téma nekalých praktik při půjčkách důležitější než
kdy předtím. Je proto žádoucí zapojení odborníků, kteří mohou svými zkušenostmi
přispět k prevenci a řešení problémů s nebezpečným zadlužováním.“* komentuje
Platformu pro odpovědné finance Jan Matoušek z České bankovní asociace.⁹

Možnosti zavedení dluhového poradenství

Pro zavedení a poskytování služby dluhového poradenství v obci máte několik
možností. Můžete využít služeb neziskových organizací nebo poskytovat dluhové
poradenství prostřednictvím zaměstnanců obce, nejčastěji sociálních pracovní-
ků. Každá z možností má své kladné a záporné stránky. V případě poskytování
dluhového poradenství pracovníkem obce můžete snadno kontrolovat kvalitu po-
skytovaných služeb, avšak toto řešení klade zpravidla větší nárok na rozpočet
obce. Pokud dluhovou poradnu provozuje nezisková organizace, náklady z roz-
počtu obce bývají minimální (například poskytnutí prostoru), ale je třeba kontrolo-
vat, zda poradna pracuje efektivně a poskytuje kvalitní poradenství. Ideální se jeví
propojení obou výše uvedených možností, tedy do dluhového poradenství zapo-
jit nejlépe terénní sociální pracovníky, kteří by byli schopni podat klientům základ-
ní informace týkající se dluhové problematiky a ve složitějších případech je infor-
movat o možnosti obrátit se na bezplatnou dluhovou poradnu ve Vaší obci,
případně v blízkém okolí.

⁹ Tisková zpráva Platformy pro odpovědné finance ze dne 18. října 2012

Zdroj: <http://www.bankovnipoplatky.com/jak-resit-predatorske-aktivity-ve-financnim-sektoru-pomuze-platforma--18280.html>

Poskytování dluhového poradenství obcí

V případě, že se rozhodnete založit dluhovou poradnu financovanou z rozpočtu města, znamená to vyšší zátěž pro obecní rozpočet, kterou však lze snížit získáním některé z dotací (například Rady vlády či Ministerstva práce a sociálních věcí ČR). Pro poskytování dluhového poradenství budete potřebovat vhodný prostor tak, aby mohlo být poradenství poskytováno diskrétně, neboť dluhové problémy jsou pro lidi choulostivé a často musí najít odvahu o nich začít mluvit. K základnímu vybavení kanceláře budete potřebovat počítač s napojením na internet, tiskárnu a nejlépe i telefon pro objednávání klientů a vyřizování telefonických dotazů. Bude-li dluhové poradenství poskytovat například na částečný úvazek pracovník obce, bude zřejmě nutné ho v dané problematice vyškolit. Vzhledem k tomu, že právní úprava týkající se dluhové problematiky se v poslední době značně vyvíjí, je potřeba počítat se školeními pracovníka poradny nejen na počátku, ale i v průběhu provozování dluhové poradny. Podstatná je také propagace dluhové poradny, ať již prostřednictvím informací na webových stránkách obce či letáčků. Poskytováním dluhové poradny přímo obcí nebo prostřednictvím příspěvkové organizace obce zvýšíte kladné hodnocení obce jejími občany, neboť dluhy bývají problémem řady domácností a po dluhovém poradenství bývá mezi lidmi velká poptávka. Na druhou stranu v případě, že klient bude mít závazky vůči obci, může mít pochybnosti o nestrannosti a nezávislosti pracovníka takové dluhové poradny.

Je-li Vaše obec menší a nevyužila by kapacitu dluhové poradny plně, můžete se pokusit dohodnout s okolními obcemi na tom, že dluhového poradce bude každá obec zaměstnávat třeba na pětinový úvazek, tedy dluhové poradenství bude poskytováno jednou týdně, a náklady na zavedení služby dluhového poradenství se tímto krokem obci sníží. Přitom však obec vyjde vstříc svým občanům a umožní jim využít službu dluhového poradenství přímo v obci, kde žijí. Kladete-li si otázku, proč je důležité poskytovat dluhové poradenství ve Vaší obci a neodkazovat lidi jen na dluhovou poradnu v jiné obci, je nutné si uvědomit, že pro zadlužené občany může být problém zaplatit si cestu do dluhové poradny v jiné obci, zejména ve složitějších případech, kdy je nutné využívat službu opakovaně. Navíc pracovník dluhové poradny, která poskytuje služby přímo ve Vaší obci, zná dobře postupy obce při vymáhání svých pohledávek, dokáže lépe odhalit nekalé praktiky či lichvu objevující se v daném místě, má informace o ostatních neziskových organizacích působících ve Vaší lokalitě, čímž dokáže snáze a lépe zmapovat dlužníkovu finanční situaci a vhodněji mu poradit s jejím řešením.

Poskytování dluhového poradenství nestátní neziskovou organizací

Nevyhovuje-li Vám možnost poskytovat dluhové poradenství prostřednictvím pracovníka obce, můžete navázat spolupráci s některou z nestátních neziskových or-

organizací, které se dluhovým poradenstvím zabývají a zřídí v obci výjezdni dluhovou poradnu nebo detašované pracoviště organizace. Výhodou je, že pracovníci těchto organizací jsou odborníci na dluhovou problematiku a mají nejen teoretické, ale i praktické zkušenosti s prevencí a řešením zadluženosti. Obec tak nemusí řešit proškolení pracovníků dluhové poradny a naopak může využít jejich zkušeností a za jejich účasti uspořádat seminář o dluhové problematice pro pracovníky obce, kteří přicházejí do styku se zadluženými občany. Další výhodou takto poskytovaného dluhového poradenství pro obec jsou nízké náklady, které se zpravidla omezí na poskytnutí kanceláře, ve které by mohla poradna poskytovat své služby, a vybavení kanceláře či příspěvků na úhradu cestovních výdajů. Nevýhodou se může jevit, že dluhové poradenství je tímto způsobem poskytováno jednou týdně či jednou za dva týdny, v případě menších obcí to však může být dostačující. Důležité je vybrat si kvalitní neziskovou organizaci (například Poradnu při finanční tísní, Člověka v tísní), což by však neměl být problém, neboť si obec může zjistit dostatečné informace z místa působení neziskové organizace.

Komentář náměstkyně primátora k zavedení služby dluhového poradenství poskytovaného neziskovou obecně prospěšnou společností v Prostějově:

„Službu bude zajišťovat nezisková obecně prospěšná společnost, která poskytuje bezplatné poradenství spotřebitelům, kteří v důsledku změny své životní situace nemohou řádně platit své dluhy. Zároveň lidem poradí, jak se lze zadlužit zodpovědně, a tím předejít problémům s řádným a včasným splácením dluhů,“ uvedla náměstkyně primátora Alena Rašková. „V době, kdy stoupá nezaměstnanost a přesahuje deset procent, bude tato pomoc pro lidi významná. Do finanční tísně se často dostávají celé rodiny,“ vysvětlila náměstkyně primátora.¹⁰

Další možností je využít již ve Vaší obci existující nestátní neziskové organizace, která může rozšířit své služby o poskytování dluhového poradenství. Lze toho docílit například poskytnutím dotace. Výhodou této varianty je, že lidé již organizaci znají, důvěřují jejím pracovníkům a navíc mohou u organizace řešit i jiné problémy než jen zadluženost.

¹⁰ Prostějovský deník, vydání ze dne 4. března 2013, Pro zadlužené začne v Prostějově fungovat nová poradna http://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/pro-zadluzene-zacne-v-prostejove-fungovat-nova-poradna-20130301.html

Preventivní opatření proti nezodpovědnému zadlužování

Důvodem rostoucí zadluženosti obyvatel České republiky je na jedné straně snadná dostupnost úvěrů a půjček a na druhé straně špatná finanční gramotnost a špatné hospodaření s penězi. Základem finanční gramotnosti je přitom samotný vztah k penězům a způsob zacházení s nimi, zejména umět si plánovat osobní rozpočet či vytvářet rezervy pro případ nenadálých výdajů. V dnešní době se bohužel setkáváme v řadě domácností s tím, že rezervy vůbec nevytvářejí. Naopak v období, kdy mají dobrý příjem, si berou půjčky a úvěry na spotřební zboží. Velký vliv přitom hraje reklama a také zvýšení prestiže v očích ostatních tím, co všechno si mohou dovolit koupit. Lidé však nepřemýšlejí nad možnými dopady svých kroků v budoucnosti, a tak se stává, že dojde-li k nenadálému snížení příjmu z důvodu nemoci či ztráty zaměstnání, domácnosti nejsou schopny tento výpadek pokrýt a dostávají se do neřešitelného finančního problému. Dospělí, kteří žijí na dluh, jsou špatným příkladem pro své děti, které tento způsob života přejímají.

Nízké finanční gramotnosti navíc využívají různé společnosti nabízející lidem s nízkými příjmy, kterým nepůjčí solidní bankovní či nebankovní společnosti, úvěry za velmi nevýhodných podmínek (vysoké úroky, přísné smluvní sankce při nedodržení podmínek úvěrové smlouvy atd.). Lidé přitom takovou úvěrovou smlouvu podepíší, neboť nevědí, jaké důsledky pro ně ujednání ve smlouvě mohou mít. Často tyto společnosti vyhledávají své klienty v sociálně vyloučených lokalitách, kde je velká pravděpodobnost lidí s nízkými příjmy a nízkým vzděláním. Zvyšování finanční gramotnosti a poskytování informací je nezbytné pro eliminaci těchto jevů a snižování počtu obyvatel s dluhovými problémy.

Vyjádření radního městské části Prahy 9 a prezidenta Exekutorské komory k potřebnosti bezplatného dluhového poradenství:

(Projekt bezplatné poradny Exekutorské komory konaný pod záštitou Městské části Prahy 9)

„Problematika exekucí je v posledních letech čím dál tím aktuálnější. Především sociálně slabší rodiny se často dostanou do potíží díky půjčkám, které nedokáží splatit. Rozhodli jsme se proto poskytnout jim alespoň právní a poradní pomoc, aby své finanční problémy dokázaly vyřešit a nadále je neprohlubovaly,“ uvedl radní Mgr. Adam Vážanský.¹¹

¹¹ Tisková zpráva Exekutorské komory ČR ze dne 9. července 2013: Soudní exekutoři radí na několika místech v Praze <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1226-soudni-exekutori-radi-na-nekolika-mistech-v-praze-09-07-2013?w>

„Lidé se zajímají hlavně o to, jak můžou exekuci předejít. Pochopili, že včasným řešením se dá leccos zachránit. Když si totiž dluhu nevšímají a nechají proběhnout soud a další nezbytnosti bez své účasti, končí to žádostí věřitele o nařízení exekuce. Dlužníci ale nejsou jediní, kdo se na nás obrací. Stejně tak jsou to věřitelé, kteří se nemohou domoci své pohledávky. I oni se tím mnohdy dostávají do svízelné finanční situace, a obracejí se proto na nás,“ shrnuje prezident Exekutorské komory Mgr. Ing. Jiří Prošek.¹²

Jakým způsobem zvyšovat informovanost občanů

Prostřednictvím reklam, letáčků, emailů či SMS zpráv se k lidem dostávají zprávy o různých nabídkách výhodných úvěrů a půjček. Lidé se nechávají nabídkami lákat, aniž by byli poučeni o rizicích takových půjček. Aby se lidé byli schopni zadlužovat zodpovědně a rozumně, musí mít relevantní informace a znát rizika a nejen vidět, že půjčka jim poskytne peníze hned. Obec přitom může při zvyšování informovanosti občanů sehrát podstatnou roli.

V praxi se ukazuje, že je vhodné informovat občany prostřednictvím obecních či městských zpravodajů, regionální televize, letáčků či inzercí například v prostředcích městské hromadné dopravy. V každém čísle obecního zpravodaje může vycházet článek nebo příběh o určitém tématu z právně-finanční oblasti – například zaměřený na rizika předváděcích akcí, na smluvní ujednání v úvěrové smlouvě, na práva a povinnosti dlužníka v exekuci atd. V článcích lze spojit teoretické vysvětlení s praktickou částí, která může reagovat na praxi vyskytující se v dané lokalitě tak, aby lidé věděli, čeho se mají vyvarovat. Důležitý je poutavý nadpis článku. Inspiraci lze najít v názvech kampaní některých organizací, například osvětové kampaně Sdružení českých spotřebitelů „**Podepsat můžeš, přečíst musíš**“, Člověka v tísní „**Nenechte se podělat, nechte si poradit!**“ či kampaně Asociace občanských poraden ve spolupráci s Magistrátem hl.města Prahy „**Půjčíš si? Zaplatíš!**“.

Základní sdělení článku musí být co nejjednodušší tak, aby ho mohli pochopit všichni, například nepodepisujte nic bez přečtení, komunikujte s věřiteli, neřešit dluh znamená jeho navýšení, máte-li problém, jděte se poradit do občanské poradny.

Významnou roli při získávání informací hraje v dnešní době internet. Obec může na svých webových stránkách poskytovat občanům informace o užitečných odkazech souvisejících s dluhovou problematikou. Užitečnými odkazy jsou zejména odkazy na výpočet nezabavitelné částky v případě exekuce (http://www.vyplata.cz/vypocty/vysenezabavitelnecastkyzemzdy_rozc.php), neboť řada dlužníků nemá povědomí o tom, jaká částka jim v případě exekuce srážkami ze mzdy či ji-

¹² Tisková zpráva Exekutorské komory ČR ze dne 9. července 2013: Soudní exekutoři radí na několika místech v Praze <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1226-soudni-exekutori-radi-na-nekolika-mistech-v-praze-09-07-2013?w=>

ného příjmu může být sražena a jaká jim musí zůstat. Dále jsou to odkazy na stránky neziskových organizací poskytujících v místě dluhové poradenství, aby občané věděli, kam se mohou přijít poradit o svých problémech. Nebo odkazy na výzkumy o poskytovatelích úvěrů, aby měli občané relevantní informace o věřitelných a úvěrových produktech, chtěli-li se zodpovědně zadlužit. Poskytovatele úvěrů hodnotí každý rok nezisková společnost Člověk v tísni prostřednictvím indexu etického úvěrování, ve kterém porovnává srozumitelnost smluvních ujednání, cenu v případě řádného splácení, sankce při porušení řádného splácení a výskyt rozhodčí doložky (<http://www.clovekvtisni.cz/cs/socialni-prace/socialni-integrace/index-etickeho-uverovani>).

Dále může obec ve spolupráci s neziskovými organizacemi uspořádat besedy a přednášky. Pracovníci neziskových organizací mohou účastníky seznámit s konkrétními případy problémů klientů, se kterými se v praxi setkávají, a s možnostmi jejich řešení.

Finanční vzdělávání

Rozhodnete-li se ve své obci vzdělávat občany v oblasti finanční gramotnosti, neměli byste zapomenout na žádnou věkovou skupinu. Každá z věkových skupin má svá specifika, a je proto vhodné zaměřit se na různé oblasti finančního vzdělávání.

„Finanční gramotnost české populace je pro nás velice důležité téma. Proto se také podílíme na jejím rozvoji a jsme rádi, že můžeme podpořit kvalitní projekty, které se tímto tématem zabývají. V letošním roce jsme podpořili 11 projektů s opravdu rozdílnou škálou lidí, na které jsou zaměřené. Patří mezi ně například interaktivní výuka mladistvých spojená s besedou o tom, jak zacházet s financemi a o bankovních produktech, nebo také vzdělávání týraných a osamělých žen, jak odolávat marketingovým kampaním a jak se pohybovat ve světě financí,“ řekla Pavlína Folovská, manažerka společenské odpovědnosti ČSOB.¹³

Finanční vzdělávání dětí

U nejmenších dětí je nejdůležitější utvoření správného vztahu k penězům, naučit se znát hodnotu peněz, že se peníze musí vydělat a jak s nimi správně nakládat. Děti se můžou naučit zacházet s penězi například prostřednictvím her či dostáváním kapesného od rodičů, ze kterého si spoří třeba na hračku, kterou by chtěly. Tím získávají zkušenost, že za věci se musí platit a že peníze nejsou vždy hned k dispo-

¹³ Tisková zpráva ČSOB: Nadační program vzdělání ČSOB podpořil 11 projektů na rozvoj finanční gramotnosti – peníze pomohou postiženým i dětem do dětských domovů
<http://www.parlament-vlada.eu/index.php/tiskove-zpravy/151-ostatni/147-nadani-program-vzdani-sob-podpoil-11-projekt-na-rozvoj-finanni-gramotnosti--penize-pomohou-postienym-i-dtem-do-dtskych-domov>

zici. Vzhledem k tomu, že však v řadě rodin nedávají rodiče svým dětem správný příklad ve vztahu k nakládání s penězi, hraje při zvyšování finanční gramotnosti dětí podstatnou roli také škola. Státní politika vedla v posledních letech k postupnému zařazování finanční gramotnosti do vzdělávacích programů. Dosud vyučování finanční gramotnosti nebylo povinné, přesto na mnohých školách již výuka finanční gramotnosti probíhala. Školy při tom pro výuku finanční gramotnosti využívaly různých grantů. **Od 1. září 2013 je již vyučování finanční gramotnosti na základních školách povinné**, neboť došlo k jejímu začlenění do rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání (RVP ZV) v rámci vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Vzdělávání v této oblasti má žáky naučit orientovat se ve světě peněz a cen a zodpovědně spravovat osobní rozpočet ve vztahu ke změnám životní situace. Pro finanční gramotnost bylo na metodickém portálu www.rvp.cz vytvořeno samostatné digifolio, kde jsou soustředěny informace o možnostech vzdělávání finanční gramotnosti na základních školách (vzdělávání učitelů, publikace a metodické materiály, učebnice, soutěže pro školy či zahraniční inspirace).

„Finanční vzdělávání by mělo být součástí našeho života už od dětství. Významná role připadá samozřejmě rodičům, kteří by rozumným hospodařením měli jít dětem příkladem, ale zároveň je třeba ekonomickou a finanční gramotnost vyučovat ve školách – a to již v nejnižších třídách,“ uvedla členka bankovní rady ČNB Eva Zamrazilová.¹⁴

Finanční vzdělávání mládeže a mladých lidí

Na mladé lidi se zaměřuje řada nabídek poskytovatelů úvěrů ve formě různých studentských půjček.

Jsou ve věku, kdy již mají způsobilost k právním úkonům nebo ji v blízké době získají, přitom však nedisponují žádnými zkušenostmi a neznají rizika takových půjček. Snadno se tak stávají terčem nekalých praktik poskytovatelů úvěrů, ale i nevýhodných nabídek poskytovatelů různých pojištění či mobilních operátorů. Uzavření pojistné smlouvy či vázané smlouvy s mobilním operátorem bývá velkým rizikem a častou příčinou zadlužení mladistvých.

Neméně problematickou oblastí je zadlužení nezletilých kvůli nezaplacení místního poplatku za komunální odpad a následná exekuce vedená na jejich majetek. Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích stanoví povinnost k zaplacení poplatku, vznikne-li nezletilému, společně a nerozdílně nezletilému poplatníkovi a jeho zákonnému zástupci. V případě nezaplacení poplatku, může obecní úřad vyměřit poplatek jednomu z nich. K vyměření poplatku nezletilému, nikoli jeho zákonnému

¹⁴ Tisková zpráva ČNB ze dne 1. června 2011: ČNB dětem: podpora finančního vzdělávání nejmenších školáků http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2011/20110601_cnb_detem.html

zástupci by měla obec přistupovat pouze ve výjimečných situacích, neboť následná exekuce vedená na majetek zpravidla dosud studujícího povinného může značně ztížit jeho uplatnění na trhu práce. Důvodem pro nezaplacení poplatku bývá často nedostatečná informovanost nových rodičů o nutnosti platit místní poplatek za svoz komunálního odpadu za dítě. Levným a efektivním řešením přitom může být jednoduchý letáček s uvedením všech povinností na matrice.

Řada dlužníků se do dluhových problémů dostane také kvůli hříchům z mládí, například ve formě nezaplacených pokut za jízdu načerno, neboť nedokáží domyslet následky, které pro ně nezaplacení pokuty v rádech stokorun může v budoucnu mít a že za pár let se z malé pokuty stane exekutorem vymáhaný několikanásobně vyšší dluh. Finanční vzdělávání mladých by mělo být zaměřeno na posilování jejich zodpovědnosti, na zvyšování jejich vědomí o produktech, se kterými se na finančním trhu mohou setkat, a o rizicích zadlužování. K finančnímu vzdělávání mládeže, ale i dospělých, lze využít různých e-learningových kurzů.

E-learningové kurzy finanční gramotnosti najdete například na stránkách:

 <http://www.sikmaplocha.cz/>

 <http://www.financnivzdelavani.cz>

 <http://www.gramotnost.cz/e-learning>

Finanční vzdělávání dospělých

Lidé v produktivním věku mají nejčastěji finanční a dluhové problémy. Jsou ve fázi života, kdy zakládají rodinu a zařizují si bydlení, s čímž souvisí zvýšené výdaje. Kvůli výdajům na bydlení se lidé zadlužují nejčastěji. Při nedostatečných znalostech v oblasti finanční gramotnosti se mohou lidé v produktivním věku snadno dostat do dluhové pastí.

Co může Vaše obec pro zvýšení finanční gramotnosti dospělých občanů udělat? Obec může ve spolupráci s některou z neziskových organizací uspořádat přednášky a workshopy na témata prevence a řešení zadluženosti. Finanční gramotnost občanů mohou zvyšovat i samotní pracovníci obce, kteří jsou s nimi v každodenním kontaktu, zejména terénní sociální pracovníci. K poskytování informací občanům může obec využít také obecní zpravodaj. Prostřednictvím článků o nejběžnějších problémech a jejich řešení, se kterými se lze v oblasti zadlužení setkat, lze zvyšovat právní a finanční povědomí lidí a zároveň je informovat, kde mohou vyhledat pomoc, pokud se ocitli ve finanční tísní.

Finanční vzdělávání sociálních pracovníků

Pro vzdělávání sociálních pracovníků obce, ale i sociálních pracovníků neziskových organizací, lze využít některého z kurzů akreditovaných Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR pro oblast celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků

a kvalifikačního vzdělávání pracovníků v sociálních službách. Akreditované kurzy z oblasti dluhové problematiky pořádá řada organizací. Zde je přehled některých z nich:

AISIS, o.s.

- Finanční kompas

<http://www.financnikompas.cz/>

Člověk v tísní, o.p.s., regionální pobočka Plzeň

http://cvtplzen.cz/images/stories/dokumenty/ksd/dluhovko_final.pdf

- Dluhové poradenství – smluvní podmínky
- Dluhové poradenství – vymáhání pohledávek
- Dluhové poradenství – exekuce
- Dluhové poradenství – insolvence

Rubikon Centrum

<http://www.rubikoncentrum.cz/sluzby.php>

- Kurz k řešení finanční situace předlužených osob I.
- Řešení finanční situace předlužených osob v praxi II.

Společnou cestou, o.s.

<http://www.spolcest.cz/obcanska-poradna-o-s-spolecnou-cestou/nabidka-skoleni/>

- Úvod do problematiky dluhů
- Úvod do problematiky exekucí
- Úvod do insolvenčního řízení a oddlužení

Finanční vzdělávání nezaměstnaných

Nezaměstnaní bývají skupinou velmi ohroženou zadlužeností a problémy se splácením svých závazků. V oblasti zvyšování finanční gramotnosti nezaměstnaných je proto významná spolupráce s Úřadem práce, který může s pomocí neziskové organizace pořádat semináře o dluhové problematice pro své klienty. Některé pobočky úřadů práce zařazují semináře týkající se finanční a dluhové problematiky i do individuálních akčních plánů. Zvyšování finanční gramotnosti nezaměstnaných je důležité, neboť ztráta zaměstnání je jednou z nejčastějších příčin nezvládnutí splácet své závazky a řada dlužníků neví, jak se v takové situaci zachovat, aby svoji zadluženost ještě nezvýšila. Na semináři se mohou dozvědět, že při vzniku problémů se splácením je důležité s věřiteli komunikovat, jaké postupy při ztrátě zaměstnání uplatnit, jak se zachovat v případě exekuce a jaké možnosti mají po nástupu do zaměstnání.

Finanční vzdělávání seniorů

Senioři jsou cílovou skupinou pro prodejce pořádající předváděcí akce, na kterých bývají často obětmi agresivních praktik těchto prodejců. Zaměřují se na ně i podomní prodejci, kteří je navštěvují u nich doma a nabízejí jim výhodné telefonní paušály či výhodnou změnu dodavatelů energií. Finanční vzdělávání seniorů je proto vhodné zaměřit především na práva spotřebitelů.

Na agresivní praktiky při nabídkových akcích a prodejích organizovaných mimo provozovny, kde často dochází k nátlaku, který mnozí senioři neustojí a radši si koupí nechtěné zboží, se zaměřuje Sdružení českých spotřebitelů, které pořádá osvětové kampaně.

„Bohužel nutno konstatovat, že k těmto nekalým praktikám při nabídkových akcích bohužel stále dochází i přes změny v zákonech, které tomu mají zabránit a obchodníci se začínají uchýlovat například k pořádání nabídkových akcí prostřednictvím zahraničních zájezdů, kde opět nutí klienty k nákupu předraženého zboží,“ uvádí Lenka Bergmannová, projektová manažerka Sdružení českých spotřebitelů.¹⁵

Sdružení českých spotřebitelů vydalo v letošním roce brožuru „Varujte se nabídkových akcí“, která poskytuje informace a rady, jak se těmto agresivním praktikám při nabídkových akcích bránit. Brožura je ke stažení na:

 <http://www.konzument.cz/users/publications/3-mimo-edice/87-varujte-se-nabidkovych-akci.pdf>

¹⁵ Tisková zpráva Sdružení českých spotřebitelů ze dne 1. července 2013: Varování seniorů před nabídkovými akcemi
Ke stažení na: <http://www.konzument.cz/novinky/novinka/2/421/nabidkove-akce-zas-a-znovu.php#detail>

Kapitola 2.
**Jak dané opatření
financovat**

JAK DANÉ OPATŘENÍ FINANCOVAT

Některá protidluhová opatření budou stát obec jen nízké nebo i žádné náklady, například zveřejňování článků o dluhové problematice v obecním zpravodaji, jiná jako je třeba zřízení a provozování dluhové poradny jsou však finančně náročnější. Služby dluhové poradny totiž musí být poskytovány bezplatně, jinak by dluhová poradna nemohla plnit svůj účel a nebyla by přístupná těm, kteří se ocitli ve finanční tísní a její služby skutečně potřebují. Náklady na zřízení služby dluhového poradenství závisí na způsobu zřízení dluhového poradenství. Obecně lze říct, že se pohybují kolem 400.000 Kč ročně na jednoho pracovníka v závislosti na lokalitě. Jeden pracovník zvládne přitom poskytnout službu dluhového poradenství řádově stovkám klientů ročně.

Veřejné zdroje

Pro financování protidluhových opatření, ať již přímo poskytování dluhového poradenství nebo vzdělávacích akcí, bylo možné požádat o finanční prostředky z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Výzvy v rámci tohoto programu končí ke konci roku 2013. Lze však předpokládat, že i nadále budou poskytovány z Evropského sociálního fondu dotace, a to zejména na finanční vzdělávání a sociální terénní práce.

Dluhové poradenství je možné poskytovat v rámci registrované sociální služby Odborného sociálního poradenství (viz zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách) a v takovém případě je možné požádat o dotaci na poskytování sociální služby Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, které v současnosti za dotace na poskytování sociálních služeb odpovídá. V průběhu následujících let by však mělo dojít ke změně při poskytování dotací ze státního rozpočtu a v roce 2015 by již dotační řízení měly provádět kraje. Dotace ze státního rozpočtu je poskytována k financování běžných výdajů, které souvisejí s poskytováním sociálních služeb v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb kraje. Bližší informace o poskytování dotací naleznete na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR

<http://www.mpsv.cz/cs/740>.

Na vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti lze nyní získat dotaci od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v rámci dotačního programu Rodina a ochrana práv dětí. Kromě dalších aktivit tento program totiž podporuje vzdělání a poradenství zvyšující finanční gramotnost. Více se dozvíte na:

<http://www.mpsv.cz/cs/15793>.

V oblasti financování vzdělávání finanční gramotnosti stojí za zmínku také Fond dalšího vzdělávání, příspěvková organizace Ministerstva práce a sociálních věcí, který v roce 2012 rozjel projekt Vzdělávání uchazečů o zaměstnání v oblasti socioekonomických kompetencí (SEKO). Smyslem projektu je zvýšit šance uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadu práce k získání a udržení zaměstnání prostřednictvím rozvoje jejich dovedností ve finanční gramotnosti a dalších oblastí. Projekt je spolufinancovaný z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR. Fond získal v červenci 2013 akreditaci pro pracovní činnosti Konzultant pro prevenci předlužení v osobních financích a Lektor dalšího vzdělávání. Více se dozvíte na:

<http://fdv.mpsv.cz/>.

Zahrnete-li protidluhová opatření do programu prevence kriminality, můžete požádat o dotaci z Ministerstva vnitra ČR. Příjemcem této dotace může být pouze obec nebo kraj, faktickým realizátorem však může být nestátní nezisková organizace, příspěvková organizace a další typy právnických osob, se kterými příjemce dotace uzavře smlouvu. Žadatel přitom musí naplňovat strategické cíle stanovené ve Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2012 – 2015 a musí se řídit Zásadami pro poskytování dotací ze státního rozpočtu na výdaje realizované v rámci Programu prevence kriminality v roce 2013. Více se dozvíte na:

<http://www.mvcr.cz/clanek/dotacni-system-prevence-kriminality.aspx>.

Soukromé zdroje

K financování projektů na zvyšování finanční gramotnosti občanů lze využít i soukromé zdroje, například nadační fondy bank. Přímo projekty vzdělávání a zvyšování finanční gramotnosti dospělých i dětí finančně podporuje ČSOB Nadační program vzdělání. V rámci čtvrtého ročníku grantových programů rozdělila ČSOB mezi 11 projektů 1 milion korun. V roce 2013 například podpořila projekt *Člověče, braň* se příspěvkové organizace Kostka Krásná Lípa, která připravila interaktivní semináře na středních školách a v domovech důchodců v Ústeckém kraji doprovázené putovní výstavou s protidluhovou tematikou a soutěží či projekt *Bez práce nejsou koláče* občanského sdružení EUFORALL zaměřený na zvýšení finanční gramotnosti dětí z moravských dětských domovů prostřednictvím letního putování a jejich samostatného hospodaření na této dobrodružné cestě.

<http://www.csob.cz/cz/Csob/O-CSOB/Spolecenska-odpovednost/vzdelavani-rozvoj/Stranky/nadacni-program-vzdelani.aspx>

Dlouhodobé strategické programy zaměřené na finanční vzdělávání podporuje Citi Foundation, globální zastřešující nadace finanční skupiny Citi. V České republice se soustředí na problematiku finančního vzdělávání pro široké spektrum populace, od dětí nacházejících se v obtížné situaci přes středoškolské studenty až po dospělé začínající podnikatele. Citibank například spolupracuje se Střediskem náhradní rodinné péče při přípravě a realizaci projektu *Peníze pro život*.

http://www.citibank.cz/czech/gcb/personal_banking/czech/footer/doc542.htm

Využit lze i nadačních fondů jiných bank, i když nejsou primárně zaměřeny na finanční vzdělávání tak jako ČSOB Nadační program vzdělávání nebo Citi Foundation. Například Nadace České spořitelny

http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/nadacecs?_nfpb=true&_pageLabel=home&docid=internet/cs/sc_10621.xml

Nadace Komerční banky JISTOTA

<http://www.nadacejistota.cz/>

Vedle nadačních fondů bank existují i další nadační fondy, jejichž finanční podporu lze využít pro projekty zvyšující finanční gramotnost.

Nadační fond Albert se zaměřuje na podporu zdravého životního stylu rodičů a dětí a podpory vzdělávání, integrace a rozvoje dětí ze sociálně znevýhodněných skupin. V rámci grantového programu Nadační fond Albert dětem 2014 podpoří také projekty komplexně postihující problematiku dětí opouštějících dětské domovy, například rámcový program, který učí klienty hospodařit s financemi či hledat si práci. V minulosti Nadační fond Albert podpořil částkou 40.000 Kč projekt *Finanční gramotnost pro personál nízkoprahových klubů občanského sdružení REMEDIUM*.

<http://www.nadacnifondalbert.cz/>

Pro vzdělávání široké veřejnosti je určen projekt *Abeceda rodinných financí*, který vzdělává prostřednictvím seminářů v komunitách. Projekt je zaměřený na široké spektrum lidí, od mládeže po seniory a jeho cílem je pochopit fungování peněz a rozvíjet finanční gramotnost občanů. Projekt je pro účastníky i lektora zdarma. Partneři projektu jsou Finanční arbitr České republiky, Sdružení českých spotřebitelů, o.s., Provident Financial a British Chamber of Commerce Czech Republic. Projekt probíhá tak, že je vyškolen lektor, který je členem určité komunity (např. domova důchodců, úřadu práce atd.) a splňuje stanovené podmínky. Organizace nebo sdružení, které lektora vysílá, si požádá o grant na svůj vlastní vzdělávací projekt v komunitě. Může si přitom vybrat z pěti vzdělávacích modulů, přičemž povinným tématem je rodinný rozpočet. Na vzdělání obdrží organizace nejen grant, ale i školicí materiály.

<http://www.abecedarodinnychfinanci.cz/>

Kapitola 3.
Jak to funguje jinde

JAK TO FUNGUJE JINDE

Poradna města Příbram

Město Příbram patřilo v České republice k městům s velmi vysokou kriminalitou. Do Městského programu prevence kriminality na rok 2010 tak město zahrnulo projekt Poradny pro oběti trestné činnosti a odborného sociálního poradenství. Město se rozhodlo službu poskytovat samo, neboť v regionu nebyla žádná nezisková nestátní organizace či jiná instituce, která by službu poskytovala či měla zájem ji poskytovat. Služba bezplatného odborného sociálního poradenství přitom byla mezi lidmi velmi žádaná. V době ekonomické krize došlo ke zvýšení nezaměstnanosti a řada lidí se dostávala do ekonomickým problémů, které neuměla řešit. A právě jim měla služba odborného sociálního poradenství pomoci. Projekt byl v souladu s Koncepcí prevence kriminality na rok 2009 až 2011 a Komunitním plánem Města Příbram. Pro financování projektu požádalo město o poskytnutí dotace ze Středoevropského humanitárního fondu, kterou získalo ve výši 191.200 Kč. Dále požádalo o dotaci z Ministerstva vnitra ČR ve výši 30.000 Kč. Zbytek nákladů město zaplatilo ze svých prostředků.

Odborné sociální poradenství a projekt „Jak řešit dluhy“

Od června 2010 začalo město Příbram skutečně poskytovat registrovanou sociální službu Odborné sociální poradenství. Za první rok fungování poradny využilo osobně jejich služeb 256 klientů. Poradna dále vyřídila 50 e-mailových dotazů a 53 telefonických dotazů. Pro rok 2011 město Příbram obdrželo na poskytování Odborného sociálního poradenství dotaci od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR ve výši 200.000 Kč. Tato částka pokryla zhruba 90 % výdajů na provozování poradny. Vzhledem k tomu, že víc jak polovina klientů, kteří v roce 2010 službu využili, přišla řešit své finanční problémy a nejbližší bezplatné dluhové poradny se nacházely v Praze, rozhodlo se město Příbram zajistit svým občanům vedle poskytování odborného sociálního poradenství i speciální dluhové poradenství. Do Městského programu prevence kriminality na rok 2011 tak byl začleněn projekt „Jak řešit dluhy“ a město Příbram za pomoci dotace od Ministerstva vnitra ČR otevřelo samostatnou dluhovou poradnu. Dotace od Ministerstva vnitra ČR byla poskytnuta ve výši 80.000 Kč na samotné poskytování dluhového poradenství, zejména mzdy a supervize, a další peníze na realizaci školení. Od června do prosince 2011 poskytovalo město bezplatné dluhové poradenství ve spolupráci se Sdružením pro probaci a mediaci v justici o.s. Za tuto dobu navštívilo dluhovou poradnu 95 klientů, z nichž někteří využili služeb poradny opakovaně. Celkem proběhlo 168 osobních

konzultací a bylo podáno 5 návrhů na oddlužení. Dále pracovníci dluhové poradny v roce 2011 vyřídili 77 telefonických dotazů a odpověděli na 84 e-mailových dotazů. V rámci projektu byl také realizován akreditovaný kurz k řešení situace předlužených klientů, během kterého byly vyškoleny dluhové poradkyně a pracovníci města a neziskových organizací pracujících se zadluženými klienty, a dva kurzy finanční gramotnosti a řešení zadluženosti, a to jeden pro studenty Waldorfského gymnázia Příbram a druhý pro matky ubytované v Azylovém domě Příbram.

Od ledna 2012 Město Příbram poskytuje službu dluhového poradenství opět jako součást registrované služby Odborné sociální poradenství a tato služba je zahrnuta pod úsek prevence kriminality Městské Policie Příbram. „V roce 2012 nešlo finanční prostředky na provoz samostatné dluhové poradny získat z Ministerstva vnitra ČR, které spolufinancuje pouze tzv. nastartování poskytování jednotlivých služeb. Jediná možnost, jak získat finanční prostředky na poskytování dluhového poradenství v roce 2012, byla prostřednictvím dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, a to pouze v případě, že dluhové poradenství se stane součástí již registrované sociální služby Odborné sociální poradenství.“ vysvětluje tento krok JUDr. Milan Fára, manažer prevence kriminality. Celkový rozpočet provozování poradny byl v roce 2012 plánován na 332.600 Kč. Město požádalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR o poskytnutí dotace na pokrytí velké části provozu poradny ve výši 314.000 Kč, byla mu však přidělena jen dotace ve výši 166.000 Kč. Aby město i nadále mohlo poskytovat službu v plném rozsahu, muselo přistoupit ke snížení či vyškrtnutí některých plánovaných výdajů (například na nákup nového počítače či na školení pracovníků). Konečné výdaje za provozování poradny v roce 2012 činily cca 217.000 Kč a město se na nich z vlastního rozpočtu podílelo částkou 51.000 Kč.

Kurzy prevence zadluženosti

Do Městského programu prevence kriminality pro rok 2012 zahrnulo město také projekt Kurzů prevence zadluženosti. V rámci projektu uspořádalo město 8 seminářů, na jejichž konání obdrželo dotaci od Ministerstva vnitra ČR ve výši 40.000 Kč. Tři semináře přitom organizovalo ve spolupráci s Úřadem práce, který prováděl výběr vhodných osob, které se kurzu zúčastní. Cílovou skupinou byla mládež a dospělí, kteří jsou sociálně vyloučení nebo sociálním vyloučením ohrožení z Příbrami a blízkého okolí. Projekt si kladl za cíl přispět k odstranění či zmírnění negativních dopadů následujících fenoménů a přetržení jejich řetězce: neinformovanost – předluženost – chudoba – sociální vyloučení.

„Středečního pětihodinového interaktivního semináře na Úřadu práce se zúčastnilo 15 osob, které obdržely mimo jiné řadu praktických rad, jak sestavit rodinný rozpočet, kolik si půjčit v poměru k příjmům, které subjekty poskytují nevýhodné půjčky, co vše je nutné zkontrolovat před uzavřením smlouvy, jak řešit náhlé opož-

dění splátek atd.," sdělil manažer prevence kriminality JUDr. Fára, který organizačně tyto kurzy zajišťuje a kurz osobně zahájil.¹⁶

„Cílem seminářů je především snížit riziko pádu zadlužených osob do dluhové pasti a poskytnout jim srozumitelné a ucelené informace, jak o vhodných, tak i rizikových produktech finančního trhu. Současně chceme posílit schopnost těchto osob činit zodpovědná finanční rozhodnutí a čelit lákavým a snadno dostupným nabídkám půjček či úvěrů,“ řekl starosta města MVDr. Řihák a pokračoval: *„Předpokládáme také, že poskytnutím informací, jakým způsobem je možné vzniklé dluhy řešit, snížíme riziko možnosti řešení dluhů prostřednictvím zisku z páchané trestné činnosti.“*¹⁷

Řešení problému s financováním poradny

V roce 2013 se město Příbram potýkalo s problémem financování poradny, neboť na její provoz nezískalo od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR žádnou dotaci, a to proto, že poradna neměla žádného pracovníka na plný úvazek, pouze externí pracovníky, a nespĺňovala tak jednu z podmínek pro získání dotace. Proto město přikročilo k omezení otvírací doby. V květnu 2013 však schválila Rada města Příbram nabídku Poradny při finanční tísní, o.p.s., která začala poskytovat jednou za dva týdny v Příbrami bezplatné dluhové poradenství, čímž se občanům Příbrami, kteří se nacházejí v nouzi, navrátily zpět poradenské hodiny. Město Poradně při finanční tísní poskytlo za účelem dluhového poradenství bezplatně prostor a připojení k internetu, jinak mu nevznikly další náklady. Město Příbram se zřízením a provozováním dluhové poradny stalo inspirací pro další obce. O zavedení bezplatného dluhového poradenství po vzoru Příbrami nyní uvažují v Kladně, jehož zástupci se již sešli s příbramskými zástupci na pracovní schůzce.

Poradna města Příbram v současné době zaměstnává na dohodu o provedení práce jednu poradkyni a je otevřená v úterý od 13:00 do 17:00 hodin. Pracovník Poradny při finanční tísní, o.p.s. je pak objednaným klientům k dispozici každý druhý čtvrtek od 9:00 do 13:00 hodin. V rámci dluhového poradenství odborní pracovníci pomohou klientům při mapování dluhů a při komunikaci s věřiteli, poradí s řešením soudních řízení souvisejících se zadlužeností a exekučních řízení, se zpracováváním návrhů na povolení oddlužení, a zároveň se snaží o zvyšování finanční gramotnosti klientů.

¹⁶ Tisková zpráva ze dne 27. září 2012: Kurzy prevence předlužení
<http://pribram-city.cz/index.php?vid=2113>

¹⁷ Tisková zpráva ze dne 27. září 2012: Kurzy prevence předlužení
<http://pribram-city.cz/index.php?vid=2113>

Kontakty:

Poradna města Příbram

Tyršova 107

Příbram I

tel.: 318 402 291

Email: dluhovaporadna@mesto-pribram.cz

Poradna při finanční tísni, o.p.s.

Nutné se do výjezdní poradny v Příbrami objednat na tel.: 222 922 240

www.financnitisen.cz

Zdroje:

Městský program prevence kriminality na rok 2009

<http://pribram-city.cz/document.php?obrid=8994>

Městský program prevence kriminality na rok 2010

<http://pribram-city.cz/document.php?obrid=11944>

Městský program prevence kriminality na rok 2011

<http://pribram-city.cz/document.php?obrid=14775>

Městská program prevence kriminality na rok 2012

<http://pribram-city.cz/index.php?vid=1798>

Tisková zpráva ze dne 16. 1. 2012: Bezplatná poradna pro občany

<http://www.pribram-city.cz/index.php?vid=1740>

Tisková zpráva ze dne 27. 9. 2012: Kurzy prevence předlužení

http://pribram-city.cz/index.php?vid=2113*

Tisková zpráva ze dne 17. 2. 2012: Poradna města Příbrami má stále více klientů

<http://pribram-city.cz/index.php?vid=1826>

Krajské listy Středočeského kraje

<http://www.krajskelisty.cz/stredocesky-kraj/okres-kladno/958-kladno-chce-pomahat-svym-obcanum-zbavit-se-dluhu.htm>

Kladno chce pomáhat občanům vybědnout z dluhové pasti

Obyvatelům Kladna přerůstají dluhy přes hlavu. Město proto po vzoru města Příbrami zvažuje zřízení bezplatné dluhové poradny.

Město Příbram tuto instituci svým občanům bezplatně poskytuje již třetím rokem. Zástupci z Kladna proto požádali o pracovní schůzku, aby získali informace i cenné zkušenosti potřebné k provozování této služby pro občany.

„Jsem potěšen, že jsme si mohli vzájemně předat cenné informace a že můžeme kolegům z Kladna poskytnout řadu svých zkušeností s provozováním registrované sociální služby zahrnující i dluhové poradenství a doufám, že získané informace využijí v rámci podpory občanům Kladna majícím problémy nejen s dluhy,“ řekl starosta Ing. Píkr.

Městský ústav sociálních služeb Jirkov

Činnost Městského ústavu sociálních služeb Jirkov – **oblastní řešení dluhové problematiky**

Městský ústav sociálních služeb Jirkov, příspěvková organizace (dále jen MěÚSS Jirkov) se dluhové problematice věnuje systematicky od roku 2006. Užší zaměření na práci s touto problematikou mělo dva hlavní důvody. Jedním z nich je dlouhodobá práce se seniory a handicapovanými, kteří jsou skupinou ohroženou zadlužením. Druhým důvodem bylo převzetí noclehárny (od 31. prosince 2009 Ubytovny pro osoby bez přístřeší) pod správu MěÚSS Jirkov. Lidé bez domova s sebou dluhovou problematiku automaticky přinášejí. MěÚSS Jirkov se proto rozhodl požádat o rozšíření registrace sociálních služeb o odborné sociální poradenství a začal připravovat kroky související se založením Sociální poradny Jirkov.

V roce 2009 sociální pracovnice pobytových služeb připravily první týden finanční gramotnosti a dluhové problematiky, který byl určen pro klienty pobytových služeb s cílem upozornit je na dluhové pastě, na neuvážené předdlužování, uzavírání nevýhodných smluv apod. Týden vycházel z jejich dosavadní praxe, upozorňoval na konkrétní příklady, jako byly nákupy viditelně předražených, nevýhodných či nepotřebných produktů (např.: sada nádobí pro člověka v pobytové péči, který má zajištěnou stravu 5x denně, pastě mobilních operátorů v poskytování „výhodných“ tarifů, prodejní akce zaměřené na seniory apod.). *Týden prevence proti dluhům* byl nad očekávání úspěšný. Založil tradici, která vyústila v pořádání projektu „*Společně proti předdlužování*“, jenž se pravidelně od roku 2009 koná vždy na jaře. Partnerem projektu je město Jirkov. Projekt se postupně rozšiřuje a otevírá veřejnosti.

Projekt „Společně proti předdlužování 2013“

V letošním roce se projekt konal od 1. dubna do 30. června 2013. Do týmu, který projekt tradičně připravuje, patří kromě cca 10 zaměstnanců MěÚSS, zástupci města Jirkova, základních škol Jirkova a Gymnázia Jirkov a také zástupci dalších příspěvkových organizací města. V letech 2012 a 2013 se na jeho realizaci podílel i zástupce Agentury pro sociální začleňování, Mgr. Karel Straka. V rámci projektu probíhají přednášky, besedy, vzdělávací moduly finanční gramotnosti, promítají se filmy s dluhovou tematikou, pořádají se výtvarné či literární soutěže, projektové dny

pro děti a seniory systémem „prožij a zapamatuj“. Závěr projektu je věnován kulturnímu dopolední, kterého se vždy účastní známá osobnost s programem s protidluhovým zaměřením. Hlavním cílem projektu je preventivně působit na předlužování občanů a zvýšit finanční gramotnost nejohroženějších skupin – žáků základních škol, seniorů a klientů Sociální poradny Jirkov. Projekt byl propagován v místním tisku a na webových stránkách MěÚSS Jirkov a byl pro něj založen profil na facebooku. Pro projekt se podařilo získat hmotné dary od řady soukromých sponzorů.

Letošní program projektu byl rozdělen do čtyř fází:

1) Přednášky

V rámci projektu se konalo celkem osm interaktivních přednášek, kterých se zúčastnilo 351 účastníků. Ti si mohli například vyzkoušet, jak správně spočítat výši úroků. Na přednáškách se diskutovalo o lichvě, rozhodčích doložkách, jak poznat úroky z prodlení, jaké jsou sankce v případě zpoždění se s platbou či jaká je cena produktu, pokud se splácí řádně a včas. Promítal se film „Shit kredit“, který měl účastníkům názorně ukázat příklady lichvářství a s ním spojenou problematiku vymáhání peněz násilím. Na přípravě a realizaci přednášek se podíleli zejména zaměstnanci MěÚSS Jirkov, zástupce Agentury pro sociální začleňování a jeden klient Sociální poradny, který se s účastníky kurzu podělil o svůj životní příběh.

2) Soutěž o Poutavý leták na propagaci Sociální poradny Jirkov

Začátkem dubna byla vyhlášena literární soutěž o poutavý leták Sociální poradny Jirkov se zaměřením na dluhovou problematiku. Celkem vzniklo 181 děl, která hodnotila odborná porota a vítěze slavnostně vyhlásila při ukončení projektu. Výstava vzniklých děl byla také přístupná veřejnosti.

3) Projektové dny

Čtyři projektové dny byly určeny pro žáky základních škol a seniory, kteří vytvořili smíšená družstva a na sedmi stanovištích plnili různé úkoly a odpovídali na kvízové otázky (stanoviště: *Telefony a sociální sítě, Jak se dá ušetřit, Hypotéka, Pohled do minulosti, Kasička, Kvíz, Rány osudu*). Do této fáze projektu byli zapojeni i studenti gymnázia, kteří pomáhali na stanovištích a plnili úlohu škodičů, kteří buď správně nebo špatně napovídali soutěžícím při řešení úkolu. Na stanovišti *Rány osudu* soutěžící narazili na různé události, které je mohou zaskočit i v reálném životě jako je vytopení bytu, narození dítěte či ztráta zaměstnání. S řešením vzniklého problému se přitom mohli jít poradit do sociální poradny. Soutěžící, kteří získali body, je pak mohli vyměnit za odměny. Naopak ti, kteří získali nejméně bodů, propadli fiktivní exekuci a museli si na konec připravit básničku. Tematických dnů se zúčastnilo 202 soutěžících a většina z nich (70%) hodnotila akci kladně. Kromě in-

formací o tom, jak hospodařit s rodinným rozpočtem, se žáci základních škol dozvěděli, jak přistupovat a komunikovat se seniory.

4) Slavnostní ukončení projektu

Na závěr projektu byla připravena vědomostní soutěž o hodnotné ceny, která měla ověřit vědomosti nabyté z předchozích částí projektu. Již podruhé se akce zúčastnil Radoslav Banga, alias Gipsy.cz se svým preventivním písničkovým programem: „*Když chceš, tak to dokážeš*“. Písňemi a vyprávěním apeloval na posluchače k životu bez drog, dluhů a násilí.

Lokální partnerství Jirkov

V roce 2010 se MěÚSS Jirkov zúčastnil výběrového řízení vyhlášeného Úřadem vlády české republiky o poskytování „Asistence pro lokální partnerství pro lokalitu Jirkov“. Ve výběrovém řízení uspěl a poskytl prostor, administrativní zázemí, asistenta a podmínky k založení a působení Lokálního partnerství Jirkov. V rámci působení MěÚSS Jirkov jako smluvní strany Úřadu vlády české republiky v rámci Lokálního partnerství se podařilo schválit strategický plán i akční plán lokálního partnerství Jirkov. Strategický plán odráží potřeby obyvatel města a prevence předlužování je jeho nedílnou součástí. MěÚSS Jirkov také zřídil první dostupné bydlení v Jirkově – tréninkový byt. Účastní se dostupného zaměstnávání. Prostřednictvím veřejně prospěšných prací poskytuje možnost sociálně vyloučeným občanům k získání pracovních návyků a k vylepšení jejich šance na trhu práce. Také je vede k odpovědnosti za placení svých závazků. Dva z těchto lidí již jsou stálými zaměstnanci MěÚSS Jirkov na úseku údržby.

„Spolupráce MěÚSS Jirkov s Městským úřadem Jirkov, Úřadem práce Jirkov, Policií ČR Jirkov nebo Probační a mediační službou Chomutov je dlouhodobá, stabilní a velmi dobrá.“ hodnotí spolupráci s městem a dalšími veřejnými institucemi Mgr. Eva Šulcová, ředitelka MěÚSS Jirkov, a dodává: *„MěÚSS se také účastní komunitního plánování města.“*

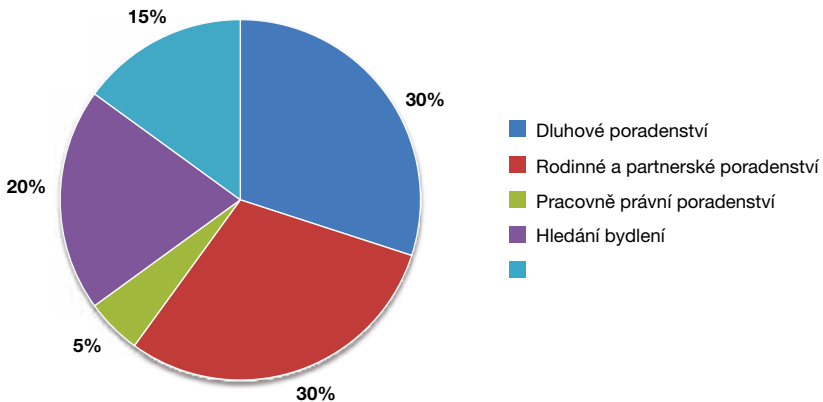
Sociální poradna Jirkov

K 1. lednu 2010 založil MěÚSS Jirkov sociální poradnu Jirkov. V poradně je zdarma poskytováno základní i odborné sociální poradenství. Pracují zde dva stálí zaměstnanci, a to odborný sociální pracovník a terénní sociální pracovník (z počátku na částečný pracovní úvazek). Financování poradny se realizuje z dotace státu a dotace zřizovatele a je zcela v režii MěÚSS Jirkov. Poradna původně sídlila v prostorách Ubytovny pro osoby bez přístřeší, což byl zřejmě důvod, proč v začátku fungování poradny tvořili početnou skupinu klientů poradny zejména klienti ubytovny a ostatních sociálních služeb MěÚSS Jirkov, přestože poradna byla zřízena pro

širokou veřejnost. Do dnešního dne je také terénní pracovník zaměřen zejména na služby pro tuto cílovou skupinu. Od roku 2012 sídlí poradna v objektu MěÚSS Jirkov, U dubu 1562. Od začátku svého působení poradna spolupracuje s odborníky. V roce 2012 se dva z nich, právník a psycholog, stali externisty, kteří do poradny dochází pravidelně, vždy minimálně jednou za dva týdny, a poskytují bezplatné poradenství v oblasti své odbornosti.

V roce 2010 se více než polovina řešených případů týkala dluhového poradenství (podpora při komunikaci s věřiteli a exekučními úřady, pomoc při dohodách o splátkovém kalendáři, osobní bankroty). V roce 2011 představovalo konzultace s dluhovou problematikou 65 % poskytnutých konzultací. V roce 2012 se tento poměr změnil zavedením pravidelného odborného poradenství v oblasti právní a psychologické a nyní dluhové poradenství tvoří 30 % činnosti poradny.

Graf 1 – oblasti řešení problémů v Poradně v roce 2012

Kontakt:

Městský ústav sociálních služeb Jirkov
Příspěvková organizace
U Dubu 1562, Jirkov
Tel.: 474 684 431
E-mail: info@meussj.cz, Web: www.meussj.cz

Kladné ohlasy na projekt „Společně proti předluzování“ v médiích

Chomutovský deník, vydání ze dne 17. června 2012

http://chomutovsky.denik.cz/zpravy_region/jirkov-skolaci-a-seniори-bojovali-proti-zadluzovani-20120616.html

Jirkov: Školáci a seniři bojovali proti zadluzování¹⁸

Jak se řekne anglicky dluh či smlouva? Co je to platební rozkaz, čistá úroková sazba, insolvence, oprávněná osoba či co to jsou koncesionářské poplatky? Jak vyjít s rodinným rozpočtem a především jak se vyhnout dluhům, už ví téměř dvě stě padesát osmáků a devátáků ze všech čtyř jirkovských škol. Od března do včerejšího dne se totiž účastnili projektu „Společně proti předluzování“, který měl zvýšit jejich finanční gramotnost.

Právě včera se žáci s tímto projektem rozloučili, ale ještě předtím si zopakovali nabyté vědomosti. Při vědomostní soutěži musel každý vysvětlovat pojmy s financemi a dluhy spojené. Kdo všemu rozuměl, byl odměněn, a kdo ne, naučil se to, co ještě nestihl.

Závěrem celého projektu, a tedy včerejšího dne, si mohly děti za odměnu vyslechnout silný příběh dnes již známého rapera Radka „Gipsy“ Bangy.

„V patnácti jsem byl bezdomovec a bydlel jsem v Chomutově. Věděli jste to o mně?“ ptal se Radek dětí. Na příkladech ze svého života, kdy byl zcela na dně, ale i nahoře, a na příkladech lidí ze svého okolí ukázal školákům, kteří při jeho vyprávění lapali po dechu, že život není jen o penězích, ale že je o lidech. Svě vyprávění vždy oživil některou ze svých písní.

Při nákupu se odvaž, potom už kůži nemáš

To je slogan jedné ze čtyř nejlepších antidluhových reklam, které měli všichni žáci během čtyř měsíců vymyslet. Tři autoři nejlepších reklam z každé ze čtyř jirkovských škol včera za skvělé nápady získali odměnu a uznání ostatních spolužáků. „Poté co jsme dostali zadání, sjížděl jsem internet, než mě napadlo tohle,“ říká autor nejlepší reklamy čtrnáctiletý Jakub Škuta z 1. základní školy v Jirkově. „Pomohla mi také paní učitelka a kamarád Štefan Kocián,“ svěřuje se vítěz s tím, že výhra patří i jim. Podle Jakuba byl celý projekt výborný. „Naučili jsme se, jak se dá šetřit a jak správně pracovat s penězi,“ zhodnotil celou akci.

Během čtyř měsíců se téměř dvě stě padesát školáků společně s jirkovskými seniory mohlo zapojit do různých aktivit projektu. Vyzkoušeli si například jaké to je „vyjít“ s průměrným platem, jak sestavit rodinný rozpočet, aby peníze stačily, bylo vše nutné zapláceno, zbyla rezerva na možné katastrofy a především nedošlo k zadlužení. Děti si navíc vyzkoušely prostřednictvím skeče, rapu, básně či zajímavé eseje vyjádřit svůj postoj k penězům.

¹⁸ Pozn. autora – článek byl jazykově korigován

Kapitola 4.
Komentované přílohy

KOMENTOVANÉ PŘÍLOHY

Počet dlužníků, kteří řeší svoji neschopnost řádně a včas splácet své závazky formou podání návrhu na povolení oddlužení neboli vyhlášením osobního bankrotu, rok od roku narůstá. S informacemi o osobních bankrotech, oddlužení či insolvenční se tak lze stále častěji setkat i v médiích. Následující část by Vás proto měla seznámit s výše uvedenými pojmy a poskytnout Vám o nich základní informace. Vzhledem k tomu, že problematika insolvenčního práva je rozsáhlá, zaměříme se pouze na ustanovení vztahující se k dlužníkům spotřebitelům, tedy nepodnikajícím fyzickým osobám.

Dále v této kapitole najdete Desatero odpovědného zadlužování pocházející ze Stručného průvodce úvěrovými registry. V něm se seznámíte se základními body, kterými by se měli dlužníci řídit, chtějí-li se zadlužit.

Insolvence

Insolvence je jinými slovy neschopnost splácet své závazky. Insolvenční právo je v České republice upraveno zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, pro jehož označení se používá název „insolvenční zákon“. Podle tohoto zákona se postupuje, je-li dlužník v úpadku nebo hrozícím úpadku.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 insolvenčního zákona je dlužník v úpadku, jestliže má

- a) více věřitelů a*
- b) peněžité závazky po dobu delší než 30 dní po lhůtě splatnosti a*
- c) tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“).*

Podle ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona se má za to, že dlužník není schopen plnit své závazky, jestliže

- a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo*
- b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo*
- c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo*
- d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.*

Z ustanovení § 3 vyplývá, že dlužník musí mít alespoň dva věřitele, musí být v prodlení s řádným splácením svých závazků více jak 30 dní, není však nutné, aby byl v prodlení se splácením všech svých závazků, a tyto závazky není schopen splá-

cet. Podmínky úpadku jsou stanoveny kumulativně, dlužník tedy musí splnit všechny tři podmínky, aby byl v úpadku.

Typickým příkladem platební neschopnosti dle písm. a) je, pokud dlužníkův příjem je nižší než jeho výdaje včetně splátek jeho závazků, například z důvodu snížení příjmu, což vede k tomu, že dlužník je schopen splácet jen část svých dluhů. V praxi se lze bohužel setkat s dlužníky, kteří schválně přestanou platit své závazky, aby naplnili podmínku platební neschopnosti. V některých případech jsou k tomu i naváděni tzv. „oddlužovacími společnostmi“. Tento postup však nelze považovat za správný a může vést k posouzení návrhu jako nepoctivého a k prohlášení konkurzu, což je pro dlužníka prakticky nejhorší řešení jeho dluhů.

Platební neschopnost podle písm. b) nastává v situacích, kdy dlužník není schopen řádně splácet své závazky po delší dobu, v daném případě déle než tři měsíce, věřitelé zpravidla přistupují k zesplatnění závazku a po dlužníkovi nevyjednávají jen jednotlivé dlužné splátky, ale chtějí zaplatit celý dluh najednou.

Platební neschopnost podle písm. c) míří například na situace, kdy dlužník má již více nařízených exekucí, ale vzhledem k tomu, že dlužník nemá žádný majetek postižitelný exekucí, má pouze mzdu, ze které lze uspokojovat pohledávky exekucí, uspokojuje se jen exekuce, která je první v pořadí a ostatní exekuce čekají v řadě, až dojde k zaplacení exekucí, které jsou před nimi. Často se jedná o případy, kdy lze předpokládat, že dlužník během svého života nebude schopen všechny exekuce uhradit, zejména z důvodu, že pohledávky v exekuci narůstají o dlužná penále.

Platební neschopnost podle písm. d) zákonodárce předpokládá, pokud dlužník nepředloží na výzvu soudu povinné seznamy. Jedná se o seznam dlužníkovy majetku, seznam dlužníkových závazků a seznam dlužníkových zaměstnanců.

O hrozící úpadek ve smyslu ustanovení § 3 odst. 4 insolvenčního zákona jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas plnit podstatnou část svých peněžitých závazků.

Zatímco pro úpadek jsou zákonem jasně stanovené podmínky, při jejichž splnění soud úpadek dlužníka prohlásí, v případě hrozícího úpadku ponechává zákon na úvaze soudu, aby v konkrétním případě posoudil, zda dlužníková situace odpovídá stavu popsanému v insolvenčním zákoně jako hrozící úpadek či nikoli. Pod pojmem hrozící úpadek si lze představit situaci, kdy se dlužníkovi trvale sníží příjem a je zřejmé, že po zaplacení nájemného a úhrady základních životních potřeb nemá dostatek finančních prostředků na splácení většiny svých závazků, i když v době podání návrhu k soudu zatím v prodlení se splácením svých závazků není.

Podle § 4 odst. 1 insolvenčního zákona se způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka v insolvenčním řízení srozumí

- a) konkurs,*
- b) reorganizace,*
- c) oddlužení a*
- d) zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.*

Insolvenční zákon zná v podstatě tři základní způsoby řešení úpadku, a to konkurs, reorganizaci a oddlužení. Zvláštním způsobem řešení úpadku pro určité druhy případů je nepatrný konkurs, a dále insolvenční zákon stanoví zvláštní způsob řešení úpadku pro případ úpadku bank a finančních institucí. Konkurs je řešením úpadku jak pro fyzické osoby, tak pro právnické osoby a spočívá ve zpeněžení majetkové podstaty dlužníka, ze které jsou poměrně uspokojeny zjištěné pohledávky věřitelů s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, a je tedy nadále možné je vymáhat v rámci exekučního řízení. Reorganizace je způsob řešení úpadku pro právnické a podnikající fyzické osoby, naopak oddlužením lze v současné době řešit úpadek nebo hrozící úpadek fyzické osoby nepodnikající nebo právnické osoby nepodnikatele (novela insolvenčního zákona, která by měla být platná od ledna 2014, předpokládá, že by oddlužením v určitých případech mohl být řešen i úpadek podnikajících fyzických osob).

Podle § 109 odst. 1 insolvenčního zákona se spojují se zahájením insolvenčního řízení tyto účinky:

- a) pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit pohledávkou,*
- b) právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem, to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení,*
- c) výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, nelze jej však provést.*

Insolvenční řízení se zahajuje dnem, kdy dojde insolvenční návrh věcně příslušnému soudu. V prvním stupni je k projednání a rozhodování o insolvenčním návrhu věcně příslušný krajský soud. Soud je povinen zahájení insolvenčního řízení oznámit vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do dvou hodin od doručení návrhu. Zve-

řejnění vyhlášky provede soud jednak jejím vyvěšením v listinné podobě na úřední desce soudu a jednak jejím zveřejněním v insolvenčním rejstříku, což je veřejně přístupný seznam. Na základě uvedeného ustanovení je podstatné, že po zahájení insolvenčního řízení se pro uplatnění své pohledávky věřitel musí do řízení přihlásit a nikoli pohledávku vymáhat podáním žaloby. Pro dlužníka je důležité, že po podání insolvenčního návrhu k soudu nelze provést exekuci či výkon rozhodnutí.

Oddlužení (osobní bankrot)

Z výše uvedeného vyplývá, že insolvence je širší pojem než oddlužení, neboť v sobě zahrnuje i jiné způsoby řešení úpadku, jako jsou konkurz a reorganizace. Oddlužení je jedním ze způsobů řešení úpadku podle insolvenčního zákona. Pojem osobní bankrot insolvenční zákon nezná, jedná se však o synonymum k oddlužení a je to výraz používaný zejména v médiích. V praxi se lze setkat s „oddlužovacími společnostmi“, které nabízí dlužníkům „oddlužení“ zpravidla ve formě dojednání nových splátkových kalendářů s věřiteli. Nejedná se však o oddlužení podle insolvenčního zákona, neboť o něm může rozhodnout pouze insolvenční soud, nikoli soukromá společnost.

Podle § 389 odst. 1 insolvenčního zákona dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo hrozící úpadek řešil oddlužením.

Podle § 390 odst. 1 insolvenčního zákona návrh na povolení oddlužení musí dlužník podat spolu s insolvenčním návrhem. Podá-li insolvenční návrh jiná osoba, lze návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníku, o tom musí být dlužník při doručení insolvenčního návrhu poučen.

Podle § 397 odst. 1 věta první insolvenčního zákona nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud oddlužení povolí.

O způsobu řešení úpadku oddlužením rozhoduje insolvenční soud na návrh dlužníka, a to usnesením o povolení oddlužení. Návrh se podává na předepsaném formuláři, který lze v elektronické podobě najít na stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR nebo ho lze bezplatně získat v listinné podobě na soudech. Návrh na povolení oddlužení podává dlužník buď společně s insolvenčním návrhem (znění zákona může být pro některé dlužníky zavádějící, neboť insolvenční návrh i návrh na povolení oddlužení se podávají na jednotném formuláři) nebo dlužník podává jen návrh na povolení oddlužení poté, co již insolvenční návrh podala k soudu jiná osoba,

zpravidla věřitel. K návrhu je třeba doložit zákonem požadované přílohy. Vyplnění návrhu na povolení oddlužení a doložení všech předepsaných příloh není pro většinu dlužníků zcela jednoduchou záležitostí, a tak se stává, že návrh vyplněný dlužníkem je odmítnut, nikoli pro nesplnění podmínek pro povolení oddlužení, ale pro formální vady. V takovém případě je však možné po právní moci usnesení o odmítnutí návrhu podat k soudu nový návrh. V případě, kdy chce dlužník řešit svou situaci oddlužením, je vhodné pro posouzení, zda splňuje podmínky pro povolení oddlužení, a pro správné vyplnění návrhu využít služeb některé z bezplatných občanských poraden, kde mu mohou poradit odborníci na dluhovou problematiku, případně placených služeb advokáta. Na trhu existuje také řada společností nabízejících sepsání návrhu na povolení oddlužení za úplatu, ale využití jejich služeb dlužníkem je velmi rizikové, neboť jejich pracovníci neumí návrh správně vyplnit a hlavně tyto společnosti neřeší, zda dlužník podmínky oddlužení splňuje, což vede v lepším případě k odmítnutí návrhu pro formální vady, v horším případě k nepovolení oddlužení a prohlášení konkursu. Dlužníci, kteří nemají dostatek finančních prostředků, si navíc na zaplacení takové služby často vezmou další půjčku, čímž zvyšují své zadlužení. Tyto společnosti ve skutečnosti poskytují právní služby, které za úplatu mohou poskytovat pouze advokáti. Sankcionovat takové jednání, které porušuje zákon o advokacii, je však problematické, neboť Česká advokátní komora vykonává dohled pouze nad svými členy.

Insolvenční soud dlužníkovi oddlužení povolí, pokud návrh na povolení oddlužení je správně vyplněný, dlužník k němu připojí předepsané přílohy, vzhledem ke všem okolnostem lze předpokládat, že hodnota plnění, kterou při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé bude minimálně 30 % jejich pohledávek, případně, že věřitelé souhlasí s plněním nižším, a soud neshledá, že by návrh byl nepoctivý. Zákon stanoví, že pohledávky nezajištěných věřitelů v rámci oddlužení musí být uspokojeny minimálně z 30 %. Jde tedy o nejnižší možné uspokojení věřitelů, neznamená to však, že by oddlužení skončilo v okamžiku, kdy dlužník uspokojí v této výši pohledávky nezajištěných věřitelů, jak se řada lidí domnívá. Naopak dlužník má v průběhu oddlužení uspokojit pohledávky svých věřitelů v co nejvyšší míře. Zveřejněním usnesení o povolení oddlužení v insolvenčním rejstříku začne věřitelům běžet 30denní lhůta pro přihlášení pohledávek. Po uplynutí této lhůty se koná přezkumné jednání, na jehož základě rozhoduje soud o schválení či neschválení oddlužení. Pokud oddlužení soud neschválí, například z důvodu, že se po přihlášení pohledávek ukáže, že dlužník není schopen zaplatit alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, rozhodne o řešení úpadku konkursem. V případě, že soud oddlužení schválí, mají věřitelé právo rozhodnout o způsobu provedení oddlužení.

Podle § 398 odst. 1 insolvenčního zákona lze oddlužení provést zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře.

Řešení úpadku oddlužením ve formě zpeněžení majetkové podstaty je jednorázový způsob vyrovnání pohledávek z dlužníkovy majetku. V praxi je tento způsob využíván jen v minimu případů. Zpravidla připadá v úvahu jen u dlužníků, kteří vlastní nemovitost. Přestože bydlení je jednou ze základních lidských potřeb a téměř všichni dlužníci nechtějí o svou nemovitost přijít, může být někdy takové řešení pro dlužníka výhodné. Například, pokud na nemovitosti vázne několik exekučních příkazů k provedení exekucí prodejem nemovitosti a výše vymáhaných pohledávek a nákladů řízení přesahuje hodnotu nemovitosti. Dlužník sice v oddlužení o nemovitost přijde, neboť ta se prodá a z výtěžku se poměrně uspokojí věřitelé, ale zároveň se zbaví všech svých závazků a může začít nový život bez dluhů.

Podle § 398 odst. 3 věta první insolvenčního zákona při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.

Podle § 391 odst. 2 věta první insolvenčního zákona může dlužník, který navrhuje oddlužení splátkovým kalendářem, v návrhu na povolení oddlužení požádat soud o stanovení nižších než zákonem určených měsíčních splátek.

V případě, že věřitelé rozhodnou o oddlužení splátkovým kalendářem, je dlužník povinen odevzdávat věřitelům ze svého příjmu stejnou částku, jaká by mu byla srážena v případě exekuce pro přednostní pohledávku například výživné. Při splnění určitých podmínek, zejména pokud lze předpokládat, že dlužník uspokojí v průběhu oddlužení pohledávky nezajištěných věřitelů alespoň v 50 %, a s přihlédnutím k důvodům úpadku, může soud stanovit nižší než zákonem stanovenou splátku a dlužníkovi může zbývat více peněz. Dlužníkovi zůstává majetek, který vlastní, ledaže by některá část jeho majetku byla zajištěná například zástavním právem. Pohledávka zajištěného věřitele se totiž uspokojuje prodejem zajištěného majetku. Pokud dlužník v průběhu oddlužení získá dědictví či dar musí je zpeněžit a výtěžek použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Věřitelům náleží i mimořádné příjmy dlužníka, například roční odměny v zaměstnání. Dlužník má dále povinnost zasílat insolvenčnímu soudu a insolvenčnímu správci každý půlrok přehled svých příjmů. Oddlužení plněním splátkového kalendáře trvá zpravidla pět let. Kratší dobu může trvat, pokud dlužník zaplatí 100 % pohledávek nezajištěných věřitelů dříve než za pět let.

Podle § 413 insolvenčního zákona splnění oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, proti němuž není odvolání přípustné; právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení končí. Současně insolvenční soud rozhodne o od-

měně insolvenčního správce a jeho nákladech a zprostí insolvenčního správce jeho funkce.

V případě oddlužení je pro dlužníka jediným nákladem insolvenčního řízení odměna insolvenčního správce. Insolvenční správce je fyzická osoba nebo veřejná obchodní společnost, která má oprávnění vykonávat funkci insolvenčního správce. Insolvenční správci jsou zapsáni v seznamu vedeném ministerstvem spravedlnosti. Insolvenční správce je jedním z procesních subjektů insolvenčního řízení a ustanovuje ho soud. V případě oddlužení plní insolvenční správce zejména úlohu dozoru a stará se o správné přerozdělení peněz mezi věřitele dlužníka. Odměna insolvenčního správce je stanovena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je odměna stanovena stejně jako v případě konkursu a nejméně činí 45.000 Kč. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře činí odměna insolvenčního správce 750 Kč za každý započatý kalendářní měsíc trvání účinků schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře. Insolvenční správce má dále nárok na náhradu hotových výdajů ve výši 150 Kč za každý započatý kalendářní měsíc trvání účinků schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře. Je-li plátcem DPH, má insolvenční správce nárok i na DPH.

Podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona jestliže dlužník splní řádně a včas všechny své povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud po slyšení dlužníka usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka. Podle odst. 2 uvedeného ustanovení se osvobození vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit.

Pokud dlužník v oddlužení řádně a včas splnil své povinnosti, dostává zákonnou možnost zbavit se placení zbytku svých závazků, které v oddlužení uspokojeny nebyly. Osvobození nepřichází automaticky, zákon naopak předpokládá aktivitu dlužníka v podobě podání návrhu na vydání osvobozujícího usnesení. Pohledávky osvobozujícím usnesením zcela nezanikají, ale jejich zaplacení nelze po dobu trvání osvobozujícího usnesení po dlužníkovi požadovat ani vymáhat. Osvobození se však nevztahuje na peněžité trest nebo jiné majetkové sankce, které byly dlužníkovi uloženy v trestním řízení pro úmyslný trestný čin a pohledávky na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti. Tyto dva druhy pohledávek mají společně zavinění ve formě úmyslu a mimosmluvní základ, na kterém vznikly. Informace o dlužníkovi zůstávají v insolvenčním rejstříku ještě 5 let po nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo insolvenční řízení skončeno.

Příhláška pohledávky

Podle § 173 odst. 1 insolvenčního zákona věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují. Věřitelé vykonatelných pohledávek na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu kdykoli v průběhu insolvenčního řízení, pokud v trestním řízení o tomto trestném činu byl zajištěn majetek v majetkové podstatě dlužníka a přihláška pohledávky byla podána v době, kdy zajištění podle trestního řádu trvá.

Podle § 173 odst. 2 insolvenčního zákona se přihlašují i pohledávky, které již byly uplatněny u soudu, jakož i pohledávky vykonatelné včetně těch, které jsou vymáhány výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

Podle § 136 odst. 4 insolvenčního zákona je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek 30 dnů.

PŘIHLÁŠKA POHLEDÁVKY

Soud:		Sp. zn.:	
-------	--	----------	--

DLUŽNÍK**01 Typ: Fyzická osoba****Státní příslušnost:ⁱ**

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat. narození: ⁱⁱ		Rodné číslo:	
Údaj o podnik.ⁱⁱⁱ	IČ:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Ulice		Č. p. / Č.o.:	
	Obec:		Část obce	
	PSČ:		Stát:	

02 Typ: Právnická osoba**Právní řád založení:ⁱ**

Právnická osoba	Název/obch.firma:			
	IČ:		Jiné registr.č.:	
sídlo	Ulice		Č. p. / Č.o.:	
	Obec:		Část obce	
	PSČ:		Stát:	

VĚŘITEL**03 Typ: Fyzická osoba****Státní příslušnost:ⁱ**

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat. narození: ⁱⁱ		Rodné číslo:	
Údaj o podnik.ⁱⁱⁱ	IČ:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Ulice		Č. p. / Č.o.:	
	Obec:		Část obce	
	PSČ:		Stát:	
	Č. účtu:			

04 Typ: Právnická osoba**Právní řád založení:ⁱ**

Právnická osoba	Název/obch.firma:			
	IČ:		Jiné registr.č.:	
Sídlo	Ulice		Č. p. / Č.o.:	
	Obec:		Část obce	
	PSČ:		Stát:	
	Č. účtu:			

05 Korespondenční adresa:^{iv}

Korespondenční adresa	Ulice		Č. p. / Č.o.:	
	Obec:		Část obce	
	PSČ:		Stát:	

Elektronická adresa:

Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:

ⁱ vyplní se pouze u zahraničních osobⁱⁱ datum narození se vyplní pokud nebylo přiděleno rodné čísloⁱⁱⁱ vyplní se pouze u dlužníka podnikatele^{iv} vyplňte pokud se liší od sídla či trvalého bydliště

Pohledávka č.	<input style="width: 90%;" type="text"/>	Typ pohledávky:	<input style="width: 90%;" type="text" value="Nezajištěná"/>						
Výše jistiny (Kč):	<input style="width: 90%;" type="text"/>								
06 Důvod vzniku:	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text"/>								
07 Další okolnosti:	<input style="width: 100%; height: 60px;" type="text"/>								
08 Vykonatelnost:	☐ pro částku: <input style="width: 80px;" type="text"/>	dle:	<input style="width: 150px;" type="text"/>						
09 PŘÍSLUŠENSTVÍ:									
Druh:	<input style="width: 95%;" type="text"/>								
Výše (Kč):	<input style="width: 95%;" type="text"/>								
Způsob výpočtu:	<input style="width: 95%; height: 30px;" type="text"/>								
Celková výše pohledávky:	<input style="width: 95%; margin-left: 450px;" type="text"/>								
10 VLASTNOSTI POHLEDÁVKY:									
Podřízená:	☐ Ano	☐ Ne	Způsob podřízení: <input style="width: 95%;" type="text"/>						
Peněžítá:	☐ Ano	☐ Ne	Vyčíslení nepeněžité pohledávky: <input style="width: 95%;" type="text"/>						
Podmíněná:	☐ Ano	☐ Ne	Popis podmínky: <input style="width: 95%;" type="text"/>						
Splatná:	☐ Ano	☐ Ne							
			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Splatná od</th> <th style="width: 50%;">V částce (Kč)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input style="width: 95%;" type="text"/></td> <td><input style="width: 95%;" type="text"/></td> </tr> <tr> <td><input style="width: 95%;" type="text"/></td> <td><input style="width: 95%;" type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	Splatná od	V částce (Kč)	<input style="width: 95%;" type="text"/>	<input style="width: 95%;" type="text"/>	<input style="width: 95%;" type="text"/>	<input style="width: 95%;" type="text"/>
Splatná od	V částce (Kč)								
<input style="width: 95%;" type="text"/>	<input style="width: 95%;" type="text"/>								
<input style="width: 95%;" type="text"/>	<input style="width: 95%;" type="text"/>								
Pohledávka:	☐ v Kč	☐ v cizí měně	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Popis způsobu přepočtu</th> <th style="width: 50%;">Měna/ kurs</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input style="width: 95%;" type="text"/></td> <td><input style="width: 95%;" type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	Popis způsobu přepočtu	Měna/ kurs	<input style="width: 95%;" type="text"/>	<input style="width: 95%;" type="text"/>		
Popis způsobu přepočtu	Měna/ kurs								
<input style="width: 95%;" type="text"/>	<input style="width: 95%;" type="text"/>								
11 Další okolnosti:	<input style="width: 100%; height: 150px;" type="text"/>								

Příhláška pohledávky – vložená strana č.

Pohledávka č.	<input type="text"/>	Typ pohledávky:	☐ Zajištěná majetkem dlužníka									
Výše jistiny (Kč):	<input type="text"/>											
12 Důvod vzniku:	<input type="text"/>											
13 Další okolnosti:	<input type="text"/>											
14 Vykonalnost:	☐ pro částku: <input type="text"/>	dle: <input type="text"/>										
15 PŘÍSLUŠENSTVÍ:	<input type="text"/>											
Druh:	<input type="text"/>											
Výše (Kč):	<input type="text"/>											
Způsob výpočtu:	<input type="text"/>											
Celková výše pohledávky (Kč):	<input type="text"/>											
<u>Tato pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty dlužníka a je uplatňováno právo na uspokojení ze zajištění. Pohledávka není zajištěna jiným způsobem.</u>												
16 Důvod:	<input type="text"/>											
17 Majetek tvořící předmět zajištění:	<input type="text"/>		18 Okamžik vzniku zajištění:									
	<input type="text"/>		<input type="text"/>									
19 Rozhodné právo, kterým se zajištění řídí:	<input type="text"/>											
20 Výpočet dle § 171	Způsob výpočtu: <input type="text"/>											
21 Dohoda dle § 299	☐ Ano	☐ Ne										
22 VLASTNOSTI POHLEDÁVKY:	<input type="text"/>											
Podřízená:	☐ Ano	☐ Ne	Způsob podřízení: <input type="text"/>									
Peněžita:	☐ Ano	☐ Ne	Vyčíslení nepeněžité pohledávky: <input type="text"/>									
Podmíněná:	☐ Ano	☐ Ne	Popis podmínky: <input type="text"/>									
Splatná:	☐ Ano	☐ Ne										
			<table border="1"> <thead> <tr> <th>Pořadí</th> <th>Splatná od</th> <th>V částce (Kč)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	Pořadí	Splatná od	V částce (Kč)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Pořadí	Splatná od	V částce (Kč)										
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>										
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>										
Pohledávka:	☐ v Kč	☐ v cizí měně	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Popis způsobu výpočtu</th> <th>Měna/kurs</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	Popis způsobu výpočtu	Měna/kurs	<input type="text"/>	<input type="text"/>					
Popis způsobu výpočtu	Měna/kurs											
<input type="text"/>	<input type="text"/>											

Příhláška pohledávky – vložená strana č.

Pohledávka č.	<input type="text"/>	Typ pohledávky:	Nezajištěná majetkem dlužníka																		
Výše jistiny (Kč):	<input type="text"/>																				
23 Důvod vzniku:	<input style="height: 40px;" type="text"/>																				
24 Další okolnosti:	<input style="height: 60px;" type="text"/>																				
25 Vykonatelnost:	☐	pro částku: <input type="text"/>	dle: <input type="text"/>																		
26 PŘÍSLUŠENSTVÍ:																					
Druh:	<input type="text"/>																				
Výše (Kč):	<input type="text"/>																				
Způsob výpočtu:	<input type="text"/>																				
Celková výše pohledávky (Kč):	<input type="text"/>																				
<u>Tato pohledávka je zajištěna jinak než majetkem, který náleží do majetkové podstaty dlužníka. Pohledávka není zajištěna jiným způsobem.</u>																					
27 Důvod:	<input type="text"/>																				
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 40%;">28 Majetek tvořící předmět zajištění:</td> <td style="width: 10%;">☐</td> <td style="width: 20%;">Ano</td> <td style="width: 10%;">☐</td> <td style="width: 10%;">Ne</td> <td style="width: 10%;"></td> </tr> <tr> <td>Popis majetku</td> <td colspan="2">Vlastník majetku:</td> <td colspan="3">Okamžik vzniku zaj.:</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td colspan="2"><input type="text"/></td> <td colspan="3"><input type="text"/></td> </tr> </table>				28 Majetek tvořící předmět zajištění:	☐	Ano	☐	Ne		Popis majetku	Vlastník majetku:		Okamžik vzniku zaj.:			<input type="text"/>	<input type="text"/>		<input type="text"/>		
28 Majetek tvořící předmět zajištění:	☐	Ano	☐	Ne																	
Popis majetku	Vlastník majetku:		Okamžik vzniku zaj.:																		
<input type="text"/>	<input type="text"/>		<input type="text"/>																		
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 15%;">29 Ručitel</td> <td style="width: 10%;">☐</td> <td style="width: 10%;">Ano</td> <td style="width: 10%;">☐</td> <td style="width: 10%;">Ne</td> <td style="width: 15%;">Jméno: <input type="text"/></td> <td style="width: 10%;">Vznik: <input type="text"/></td> </tr> </table>				29 Ručitel	☐	Ano	☐	Ne	Jméno: <input type="text"/>	Vznik: <input type="text"/>											
29 Ručitel	☐	Ano	☐	Ne	Jméno: <input type="text"/>	Vznik: <input type="text"/>															
30 Rozhodné právo, kterým se zajištění řídí:	<input type="text"/>																				
31 VLASTNOSTI POHLEDÁVKY:																					
Podřízená:	☐	Ano	☐	Ne	Způsob podřízení: <input type="text"/>																
Peněžítá:	☐	Ano	☐	Ne	Vyčíslení nepeněžité pohledávky: <input type="text"/>																
Podmíněná:	☐	Ano	☐	Ne	Popis podmínky: <input type="text"/>																
Splatná:	☐	Ano	☐	Ne	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Splatná od</td> <td style="width: 50%;">V částce (Kč)</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	Splatná od	V částce (Kč)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>										
Splatná od	V částce (Kč)																				
<input type="text"/>	<input type="text"/>																				
<input type="text"/>	<input type="text"/>																				
Pohl. vyjádřená:	☐	v Kč	☐	v cizí měně	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Popis způsobu výpočtu</td> <td style="width: 50%;">Měna/kurs</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	Popis způsobu výpočtu	Měna/kurs	<input type="text"/>	<input type="text"/>												
Popis způsobu výpočtu	Měna/kurs																				
<input type="text"/>	<input type="text"/>																				

Příhláška pohledávky – vložená strana č.

Pohledávka č.	<input type="text"/>	Typ pohledávky:	Zajištěná nejen majetkem dlužníka	
Výše jistiny (Kč):	<input type="text"/>			
32 Důvod vzniku:	<input type="text"/>			
33 Další okolnosti:	<input type="text"/>			
34 Vykonalnost:	☐	pro částku: <input type="text"/>	dle: <input type="text"/>	
35 PŘÍSLUŠENSTVÍ:				
Druh:	<input type="text"/>			
Výše (Kč):	<input type="text"/>			
Způsob výpočtu:	<input type="text"/>			
Celková výše pohledávky (Kč):	<input type="text"/>			
<u>Tato pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty a zároveň je zajištěna i jinak.</u>				
ZAJIŠTĚNÍ MAJETKEM, KTERÝ NÁLEŽÍ DO MAJETKOVÉ PODSTATY:				
36 Důvod:	<input type="text"/>			
37 Majetek tvořící předmět zajištění:	<input type="text"/>	38 Okamžik vzniku zajištění:	<input type="text"/>	
39 Rozhodné právo, kterým se zajištění řídí:	<input type="text"/>			
40 Výpočet dle § 171	<input type="text"/>			
41 Dohoda dle § 299	☐	Ano	☐	Ne
JINÉ ZAJIŠTĚNÍ:				
42 Důvod:	<input type="text"/>			
43 Majetek tvořící předmět zajištění:	☐	Ano	☐	Ne
Popis majetku	Vlastník majetku:	Okamžik vzniku zaj.:		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
44 Ručitel	☐	Ano	☐	Ne
Jméno:	<input type="text"/>	Vznik:	<input type="text"/>	
45 Rozhodné právo, kterým se zajištění řídí:	<input type="text"/>			

Příhlaška pohledávky – vložená strana č.

46 VLASTNOSTI POHLEDÁVKY:

Podřízená:	☐ Ano	☐ Ne	Způsob podřízení:	<input type="text"/>						
Peněžítá:	☐ Ano	☐ Ne	Vyčíslení nepeněžité pohledávky:	<input type="text"/>						
Podmíněná:	☐ Ano	☐ Ne	Popis podmínky:	<input type="text"/>						
Splatná:	☐ Ano	☐ Ne	<table border="1"> <tr> <td>Splatná od</td> <td>V částce (Kč)</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>		Splatná od	V částce (Kč)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Splatná od	V částce (Kč)									
<input type="text"/>	<input type="text"/>									
<input type="text"/>	<input type="text"/>									
Pohledávka:	☐ v Kč	☐ v cizí měně	<table border="1"> <tr> <td>Popis způsobu výpočtu</td> <td>Měna/ kurs</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	Popis způsobu výpočtu	Měna/ kurs	<input type="text"/>	<input type="text"/>			
Popis způsobu výpočtu	Měna/ kurs									
<input type="text"/>	<input type="text"/>									

Příhláška pohledávky – vložená strana č.

47 Celková výše přihlášených pohledávek (Kč):

48 Celková výše nezajištěných pohledávek (Kč):

49 Celková výše zajištěných pohledávek (Kč):

50 Počet pohledávek:

51 Počet vložených stran:

Věřitel prohlašuje, že údaje v přihlášce jsou pravdivé.

SEZNAM PŘÍLOH:

Povinné přílohy:

1. Je-li věřitel právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru.
2. Kopie smluv, soudních nebo jiných rozhodnutí a dalších listin dokládajících údaje uvedené v přihlášce pohledávky.
3. Je-li věřitel zastoupen na základě plné moci – plná moc.

52 Seznam příloh:

53 V

dne

Podpisem stvrzuje

Věřitel

Zástupce

54 Věřitel	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Ulice		Č. p.: / Č.o.:	
	Obec:		Část obce	
	PSC:		Stát:	

Druh zástupce

Právní zástupce (advokát, notář, patentový zástupce, daňový poradce)

Obecný zmocněnec

Opatrovník podle procesního práva

Zákonný zástupce

Jiný druh zástupce – fyzická osoba

Jiný druh zástupce – právnická osoba

55 Zástupce - fyzická osoba	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Ulice		Č. p.: / Č.o.:	
	Obec:		Část obce	
	PSC:		Stát:	

56 Zástupce- právnická osoba	Název/obch.firma:			
	IČ.:		Jiné registr. č.:	
	Ulice		Č. p.: / Č.o.:	
	Obec:		Část obce	
	PSC:		Stát:	

Podpis:

V případě nedostatku místa použijte volný papír, který označte číslem pole a vložte jej k přihlášce jako přílohu.

Příhláška pohledávky je insolvenčním zákonem definována jako procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení. Příhláška pohledávky má charakter žaloby. Zákon ukládá věřitelům povinnost se do insolvenčního řízení přihlásit včas, jinak bude jejich přihláška odmítnuta a jejich pohledávka se v rámci insolvenčního řízení uspokojovat nebude. Věřitel může podat přihlášku pohledávky k soudu od okamžiku, kdy se z insolvenčního rejstříku dozví o zahájení insolvenčního řízení. Je-li dlužníkovi povoleno oddlužení, činí lhůta pro přihlášení pohledávek 30 dnů od prohlášení úpadku spojeného s povolením oddlužení. *Lhůta k podání přihlášky je procesní, pro zachování lhůty tedy postačí, pokud věřitel podá přihlášku poslední den lhůty na poštu.*

Příhláška pohledávky a přílohy se podávají k insolvenčnímu soudu dvojmo. Příhláška se podává na předepsaném formuláři. Formulář se skládá z úvodní strany, vložených stran a závěrečné strany. Vložené strany se dělí dle typu pohledávky na nezajištěné, zajištěné majetkem dlužníka, nezajištěné majetkem dlužníka a zajištěné nejen majetkem dlužníka. V přihlášce se kromě obecných údajů uvádí důvod vzniku, tedy skutečnosti, na níž se pohledávka zakládá, a výše přihlašované pohledávky. Pokud jde o pohledávku zajištěnou (zajištěný věřitel je definován v § 2 insolvenčního zákona), musí věřitel v přihlášce uvést, zda zajištění uplatňuje, označit druh zajištění a dobu vzniku zajištění, jinak se má za to, že zajištění neuplatňuje. Zajištěný věřitel se v rámci oddlužení uspokojuje z výtěžku prodeje předmětu zajištění. Pokud je pohledávka vykonatelná, musí věřitel uvést i skutečnosti, o které vykonatelnost opírá (například který soud a jakým rozhodnutím o vykonatelnosti rozhodl). K přihlášce je třeba připojit relevantní listiny osvědčující existenci pohledávky (například úvěrovou smlouvu, nájemní smlouvu, upomínku, rozhodnutí soudu atd.). V případě, kdy se věřitel do insolvenčního řízení nepřihlásí ve stanovené lhůtě, jeho pohledávka se v oddlužení neuspokojuje a věřitel ji po dobu trvání oddlužení nemůže vymáhat ani soudně. Pokud dlužník splní podmínky oddlužení a soud vydá osvobozující usnesení, je dlužník osvobozen i od placení pohledávky, která nebyla do řízení včas přihlášená. Taková pohledávka sice nezaniká, ale nemůže být věřitelem vymáhána soudně.

Desatero odpovědného zadlužování

- 1) *Nekupuji zbytečnosti.*
- 2) *Nepřeplácím životnost.*
- 3) *Neriskuji bankrot.*
- 4) *Nedůvěřuji všem.*
- 5) *Nejsem unáhlený.*
- 6) *Neporovnávám úroky.*
- 7) *Nepodepisuji neznámé.*
- 8) *Nemyslím jen na současnost.*
- 9) *Nepůjčuji si na půjčku.*
- 10) *Nevěřím na zázraky.*¹⁹

Ve výše uvedených deseti bodech se v podstatě odráží nejčastější chyby, kterých se dopouští dlužníci při zadlužování a které bývají následně příčinou jejich předlužení. První dva body se vztahují k tomu, na co si chce člověk půjčit, zda danou věc skutečně potřebuje a zda nebude splácet déle, než je životnost dané věci. V praxi to znamená, že nemá cenu si například půjčit na týdenní dovolenou u moře, kterou budu splácet ještě dva roky poté. Třetí bod nutí potenciálního dlužníka k zamyšlení nad jeho současnými příjmy a výdaji a možnými rezervami. Chce-li si člověk vzít půjčku, měl by si zkusit ještě před tím, než takový krok učiní, odkládat dva až tři měsíce stranou částku ve výši měsíční splátky, aby věděl, zda na splácení bude mít peníze. Čtvrtý a pátý bod se zaměřuje na výběr správného věřitele a produktu. Znamená, že by si dlužník měl zjistit relevantní informace o věřiteli a porovnat různé produkty na trhu tak, aby si vybral solidního věřitele a ten nejvhodnější produkt. V šestém bodu se zrcadlí častá chyba dlužníků, kteří se při porovnávání půjček řídí právě výší úroku. Úrok však nezahrnuje další poplatky a náklady, které s půjčkou či úvěrem mohou souviset (např. poplatek za poskytnutí úvěru, poplatek za správu úvěru atd.), a v konečném důsledku tak může úvěr s nižším úrokem být i podstatně dražší než úvěr s vyšším úrokem. Dlužníci by se měli zaměřit na celkovou částku, kterou za úvěr zaplatí, nikoli jen na úrok. V sedmém bodu je dlužník nabádán k řádnému přečtení smlouvy, kterou má podepsat. **Pravidlem je nepodepisovat nic, co jsem nepřečetl a čemu nerozumím.** Bod osmý nutí dlužníka zamyslet se nad možnými změnami, které by v budoucnu mohly nastat a mohly by ovlivnit jeho situaci (například ztráta zaměstnání, narození dítěte atd.). Devátý bod jasně signalizuje, že vytloukat klín klínem není správným řešením, ale pouze oddálením a zvětšením problému. **Mám-li problém se splácením, ihned kontaktuji věřitele** a snažím se s ním dohodnout na řešení situace. Desátý bod je varováním před snahou získat půjčku za každou cenu. Pokud byla zamítnuta má žádost o půjčku u seriózního věřitele, měl bych se zamyslet nad tím, proč k odmítnutí došlo, než se hned obrátím na dalšího věřitele.

¹⁹ Desatero odpovědného zadlužování citováno ze Stručného průvodce úvěrovými registry, CIBC a LLLC ke stažení na: http://www.cbcb.cz/download/Pruvodce_uverovymi_registry.pdf

Kapitola 5.
S čím to souvisí

S ČÍM TO SOUVISÍ

Dluhy a vzdělání

Z výzkumu Ministerstva financí a České národní banky, jakož i z praxe dluhových poraden, jednoznačně vyplývá, že finanční gramotnost lidí v České republice je velmi nízká a vzdělání tak hraje jednou z klíčových rolí pro zodpovědné nakládání s financemi a při prevenci zadluženosti. Převážná většina předlužených osob jsou lidé, kteří mají jen základní vzdělání nebo jsou vyučeni. Naopak vysokoškolsky vzdělaní lidé tvoří zanedbatelné procento lidí s dluhovými problémy. Neznamená to však, že by se vysokoškolsky vzdělaní lidé nezadlužovali, ale dokáží lépe zhodnotit své finanční možnosti, vytváří si rezervy na nečekané výdaje, spoří si na stáří a v případě, že se rozhodnou půjčit si peníze například na bydlení, umí se lépe na finančním trhu orientovat a zvolit si solidního věřitele a vhodný úvěrový produkt.

Mohli bychom najít dva základní důvody, proč nižší vzdělání zvyšuje pravděpodobnost vzniku zadluženosti. Prvním z nich je, že lidé s nižším vzděláním zpravidla vydělávají méně peněz a mívají tak problém vytvářet rezervy pro případ mimořádných událostí. Našetřit peníze na věci, které potřebují, jim trvá delší dobu. Snáze tak podléhají nabídkám úvěrových společností a kupují si věci z půjčených peněz, tedy na dluh. Nedokáží přitom rozumně zvážit své finanční možnosti a nepřemýšlejí nad tím, z jakých prostředků budou půjčku splácet. Také si nedokáží spočítat, že se jim koupit věc na dluh nevyplatí. Například proto, že věc má kratší trvanlivost než je doba splácení. Často pocházejí z rodin, kde se žije od výplaty k výplatě a veškeré mimořádné události a nákup spotřebního zboží se řeší právě pomocí půjčky. V případě, kdy se tito lidé dostanou do potíží se splácením svých závazků, nevědí, jak jednat s věřiteli, a proto radši zůstávají pasivní. Dostávají se tak do stavu předluženosti a hrozí jim sociální vyloučení. Je proto velmi důležité seznamovat občany již od dětství se základními finančními pojmy jako závazek, půjčka, úvěr, učit je správně hospodařit s penězi a zodpovědně přistupovat k zadlužování.

Druhý důvod spočívá v tom, že finanční nigramotnost obyvatel nahrává vzniku společností, které se zaměřují právě na lidi s nízkým vzděláním a vydělávají na jejich důvěře a naivitě. Může se jednat například o některé nebankovní společnosti poskytující úvěry, zprostředkovatelské společnosti, oddlužovací společnosti či typicky o společnosti pořádající předváděcí akce, které se cíleně zaměřují na starší občany. Skutečný předmět podnikání takových společností je obhospodařování předpokládaného a z jejich pohledu žádoucího dluhu, nikoli poskytování půjček. Tyto společnosti využívají zejména toho, že lidé nečtou smlouvy, nerozumí pojmům ve smlouvě obsažených a spoléhají se jen na informace, které jim věřitel sdělí úst-

ně. Pracovníci těchto společností nosí obleky a při jednání používají odborné výrazy, což pro lidi s nižším vzděláním často mylně značí profesionalitu a důvěryhodnost takových osob. Tito věřitelé nejsou nebezpeční jen pro samotné dlužníky, kteří kvůli nim mohou přijít o své úspory a vlastní bydlení a dostat se na hranici chudoby, ale také pro solidní věřitele. Důvodem jsou vysoké sankce trestající dlužníka za porušení smluvních ujednání a agresivní postupy při vymáhání. Dlužník ze strachu před tvrdými vymahačskými postupy raději zaplatí těmto společnostem, než věřiteli, který s ním jedná slušně a v mezích zákona. Zde je potřeba přijmout opatření, která by zabránila či alespoň omezila činnosti těchto společností, a to zejména zpřísněním dohledu nad poskytovateli úvěrů a zvýšením sankcí při porušení zákona. Obec může sehrát pozitivní roli při osvětě svých občanů před těmito společnostmi, a to například varováním občanů před nekalými praktikami v obecním tisku či formou letáčků. Preventivním opatřením je i zákaz podomního prodeje v obci (zakázán byl například v Chebu či Odrách).

Dluhy a zaměstnanost/nezaměstnanost

Z průzkumů a praxe občanských poraden zabývajících se dluhovým poradenstvím vyplývá, že nezaměstnaní jsou více ohroženi předlužeností než zaměstnaní, neboť jsou schopni si půjčit i za nevýhodných podmínek, a navíc ztráta zaměstnání je jednou z nejčastějších příčin neschopnosti splácet závazky. Obecně lze říci, že rizikovější skupinu ve vztahu k zadlužení tvoří lidé s nižším příjmem.

Zaměstnanost mohou negativně ovlivňovat exekuce či výkony rozhodnutí prováděné srážkami ze mzdy a příkázáním pohledávky, neznamená to však, že by exekuce či výkon rozhodnutí apriori byly špatné. Nezaplatí-li dlužník svůj dluh dobrovolně a nepodaří-li se dohodnout na mimosoudním vyrovnání dluhu, nezbyvá věřiteli jiná možnost, než dluh vymáhat podáním žaloby u soudu a následně prostřednictvím výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Při exekuci srážkami ze mzdy je zaměstnanci strhávána někdy i značná část jeho příjmu, což může snižovat jeho motivaci k práci či k vyššímu výdělku. Za správné provádění srážek ze mzdy odpovídá zaměstnavatel. V praxi se bohužel lze zejména u menších zaměstnavatelů setkat se špatným prováděním srážek, a někdy tak zaměstnanci zůstává nižší část mzdy, než mu podle zákona náleží. Hlavní problém nastává v okamžiku, kdy je navíc exekucí postihnut i dlužníkův účet u peněžního ústavu, na který mu chodí mzda či jiný příjem. V okamžiku, kdy nezabavitelná část mzdy či jiného příjmu přijde na účet dlužníka, je zablokována a dlužník nemůže s touto částkou žádným způsobem nakládat. V souladu s ustanovením § 304b občanského soudního řádu, které platí i v případě exekucí, má dlužník možnost si jen jednou za celou dobu trvání výkonu rozhodnutí či exekuce vyžádat od peněžního

ústavu vyplacení dvojnásobku životního minima jednotlivce. O výkonu rozhodnutí nebo exekuci příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu se dlužník dozví až v okamžiku, kdy je jeho účet výkonem rozhodnutí či exekucí postižen, neboť peněžní ústav dostává usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z peněžního účtu či exekuční příkaz k provedení exekuce dříve než dlužník. Ustanovení § 304b občanského soudního řádu tak dává dlužníkovi k dispozici alespoň nějaké finanční prostředky, aby moment překvapení, kdy zjistí zablokování svého účtu – většinou neúspěšnou snahou vybrat si u svého peněžního ústavu peníze dříve než doručením usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí či exekučního příkazu – neměl fatální následky. Reakcí dlužníků na tuto situaci je nechat si vyplácet mzdu v hotovosti nebo si ji nechat poslat na účet někoho jiného, neboť exekucí může být postižen jen účet dlužníka, nikoli účet, na který chodí dlužníkovi příjem, ale jehož není vlastníkem.

V současnosti prakticky neřešitelný problém nastává, pokud zaměstnavatel dlužníka nevyplácí mzdu v hotovosti a dlužník nemá možnost využít účet někoho třetího pro zaslání mzdy. Dlužník přestává mít zájem legálně pracovat a raději žije ze sociálních dávek či se živí nelegální prací, protože jinou možnost nemá. Dvojím postižením příjmu exekucí, případně výkonem rozhodnutí, nejprve provedením zákonné srážky ze mzdy či jiného příjmu a následně postižením nezabavitelné částky, která dlužníkovi ze mzdy zůstala, exekucí na účet u peněžního ústavu, ztrácí nezabavitelná částka svůj význam. Dlužník nemá žádné prostředky na úhradu svých základních životních potřeb jako je jídlo a bydlení, což vede ke zvýšení kriminality a bezdomovectví. Daný problém se týká řady dlužníků a vyřešit ho může jen změna legislativy, například zavedením tzv. chráněných účtů. Jedná se o účty, které by byly chráněné před postižením exekucí a na něž by mohly chodit jen příjmy, kterou jsou exekucí nepostižitelné (např. dávky hmotné nouze) a příjmy, ze kterých již byla provedena exekuční srážka (typicky nezabavitelná částka mzdy či důchodu). Zřízení takového účtu by dlužníkovi zajistilo, že bude moci s částkami na účtu disponovat a hradit si své životní potřeby. Inspiraci při zavádění tohoto institutu lze najít v Německu.

Exekuce a výkon rozhodnutí tedy mohou zvyšovat nezaměstnanost a dávají prostor pro nelegální zaměstnávání. V řadě případů si dlužníci myslí, že pokud je na jejich majetek vedená exekuce, nemá cenu pracovat, neboť exekutor jim stejně zabaví celou mzdu či jim nechá jen životní minimum. Dlužníci zpravidla nemají ponětí, jakou částku jim je zaměstnavatel povinen při srážení exekuce ponechat. K výpočtu nezabavitelné částky lze přitom použít kalkulačku na stránkách www.vyplata.cz. Aby nedocházelo ke zvyšování nezaměstnanosti, je nutné takové dlužníky v oblasti prevence a řešení zadluženosti vzdělávat, a to například prostřednictvím seminářů pořádaných na úradech práce či publikováním finančně právních rad v obecních zpravodajích.

Negativní vliv exekucí na zaměstnanost lze spatřovat i v praxi některých zaměstnavatelů, kteří nechtějí zaměstnávat lidi, na jejichž mzdu je vedena exekuce, a dokonce se takových zaměstnanců snaží zbavit. Vzhledem k tomu, že vypovědět pracovní poměr z důvodu vedené exekuce nelze, nutí takový zaměstnavatel zaměstnance podepsat dohodu o ukončení pracovní poměru pod hrozbou okamžitého zrušení pracovního poměru pro hrubé porušení pracovních povinností. Zaměstnavatel předpokládá, že zaměstnanec se proti takovému postupu nebude soudně bránit, neboť většina zaměstnanců s nižším vzděláním nezná svoje práva v pracovněprávním vztahu. Uvedený postoj těchto zaměstnavatelů samozřejmě nelze schvalovat. Na druhou stranu je nutné si uvědomit, že exekuce prováděná srážkami ze mzdy klade na zaměstnavatele nároky, neboť zaměstnavatel nese odpovědnost za správné provádění srážek. Zejména u menších zaměstnavatelů se lze setkat s neznalostí právních předpisů vztahujících se k exekuci a výkonu rozhodnutí a se špatným prováděním srážek, ať už se týká výše či pořadí, ve kterém mají být exekuce sráženy.

Určitý pozitivní vliv zadluženosti na zaměstnanost lze spatřovat v případě oddlužení. Pokud se dlužník rozhodne řešit svoje dluhy oddlužením (neboli vyhlášením osobního bankrotu), podá si návrh na povolení oddlužení k soudu, splní zákonem stanovené podmínky pro schválení oddlužení a soud mu schválí oddlužení splátkovým kalendářem, je značně motivován k udržení si stálého legálního zaměstnání. Dlužník totiž potřebuje mít legální příjem, ze kterého může zpravidla po dobu 60 měsíců plnit splátkový kalendář tak, aby zaplatil alespoň 30 % svých závazků a soud ho po splnění oddlužení na jeho návrh mohl osvobodit od placení zbylých závazků a dlužník dostal druhou šanci na život bez dluhů. Oddlužení splátkovým kalendářem trvá zpravidla 60 měsíců, může však trvat i kratší dobu, pokud je dlužník schopen zaplatit 100 % svých závazků dříve než za pět let. Dlužník je motivován i ke snaze o co nejvyšší příjem, který mu může zajistit dřívější splacení dluhů, a tím pádem i rychlejší skončení oddlužení, případně mu může, povolí-li to soud, zůstat vyšší částka k živobytí. Pro zaměstnavatele by měl být dlužník v oddlužení probíhající splátkovým kalendářem zárukou dobrého a práce si vážícího zaměstnance, neboť takový dlužník si je dobře vědom, že ztráta zaměstnání v průběhu schváleného oddlužení může znamenat zrušení oddlužení a prohlášení konkursu, ve kterém by byl prodán veškerý dlužníkuv majetek a nezaplacené dluhy mohly být nadále věřiteli vymáhány v exekuci.

Dluhy a prevence kriminality

Zadluženost a kriminalita se mohou navzájem ovlivňovat dvěma protichůdnými směry. Vysoké dluhy mohou být příčinou pro spáchání trestného činu dlužníkem, a naopak zadlužení a sociální vyloučení může vzniknout jako důsledek trestného činu spáchaného věřitelem. Kriminalita a zadluženost mohou přispívat k vzájemnému růstu, proto je nutné posilovat prevenci před výskytem obou těchto nežádoucích jevů.

Souvislost mezi zadlužením a kriminalitou nalezneme především u majetkové trestné činnosti. Nejčastějšími trestnými činy spáchanými na straně dlužníka jsou úvěrový podvod (§ 211 trestního zákoníku), zpronevěra (§ 206 trestního zákoníku), krádež (§ 205 trestního zákoníku) případně loupež (§ 173 trestního zákoníku). Na straně věřitele jsou to pak trestné činy související s půjčováním peněz, a to trestné činy podvodu (§ 209 trestního zákoníku) a lichvy (§ 218 trestního zákoníku).

K pochopení souvislosti mezi zadlužením a kriminalitou si je nutné uvědomit několik zásadních faktorů. Žijeme ve světě, kde jsme denně pod vlivem reklam, které nás lákají ke koupi různých spotřebních věcí, a zároveň nám ukazují, jak lehce se dají tyto věci získat s pomocí půjček a úvěrů. Proč čekat až si člověk na danou věc našetří, když je tak snadné koupit si ji hned? Lidé tak nabývají pocit, že pokud jim finanční instituce peníze půjčí, neměli by mít přeci se splácením problém. Dostat se do kolotoče problémů se splácením může v podstatě kdokoli, i když některé skupiny obyvatel jsou pravděpodobněji zadluženi ohroženy mnohem více, a to ty s nižším vzděláním a nižším příjmem.

Podíváme-li se na dlužníky, kteří přestanou být schopni splácet své závazky řádně a dostávají se do prodlení nebo jim hrozí, zjistíme, že se u nich poměrně často projevují deprese či jiné zdravotní problémy, propadají pocitům zoufalství a beznaděje. Trpí pocitem studu, že se jejich okolí o zadluženosti dozví a odsoudí je. Mají strach, že na jejich dveře zaklepe exekutor a zabaví jim veškerý majetek. Bojí se věřitelů, kteří po nich legitimně požadují své peníze, kontaktují je telefonicky, SMS zprávami či písemnými upomínkami a upozorňují je, že pokud do určitého data dluh nebude zaplacen, začnou ho vymáhat soudní cestou a následně exekucí. Většina věřitelů vymáhá své peníze podle práva, jsou však i tací, kteří se při nátlaku na dlužníka uchylují k praktikám až za hranou etiky a v některých případech jejich jednání překračuje zákon a může naplňovat znaky trestného činu vydírání ve smyslu ustanovení § 175 trestního zákoníku. To však nebyvá jednoduché prokázat. Někteří dlužníci nejsou schopni takovou situaci ustát a často i z nevědomosti, že existuje legitimní řešení jejich situace například oddlužení, sahají k zoufalým řešením, a to zejména ke spáchání úvěrového podvodu. *Podle § 211 trestního zákoníku se trestného činu úvěrového podvodu dopustí ten, kdo při sjednávání úvěrové*

smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí. K získání další půjčky, která zajistí, že budou mít na splácení, byť jen přechodné, již existujících závazků, jsou dlužníci schopni zfalšovat doklady o příjmu či neuvést všechny již existující závazky. Zpravidla vědí, že svým jednáním učinili něco, co se nemá, ale ne vždy jim dojde, že se svým jednáním dopouštějí trestného činu úvěrového podvodu a že mohou být stíháni a odsouzeni. Podstatné pro ně je, že v dané chvíli svůj problém vyřešili a do budoucna se raději nedívají. V praxi se lze také setkat s tím, že věřitel nabádá dlužníka k uvedení poupravených údajů, zejména vyššího příjmu a nižších závazků, tak aby byl bonitní a mohl úvěr získat. Tím se však dlužník opět vystavuje riziku stíhání pro spáchání trestného činu úvěrového podvodu.

Pro snížení kriminality, jejímž motivem jsou dluhy, je nutná osvěta dlužníků. Řada dlužníků by se k spáchání trestného činu neuchýlila, pokud by věděla, že svou situaci může řešit jiným způsobem, například oddlužením. Někteří dlužníci pak ani nemají ponětí, že trestný čin spáchali. Jedná se o dlužníky, kteří získali úvěr podvodem, například předložením nepravého potvrzení o zaměstnání, avšak úvěr řádně splácí. Ke spáchání trestného činu úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1 trestního zákoníku totiž není nutné způsobit škodu, postačí samotný úmysl uvést nepravdivé údaje a tímto uvedením je trestný čin dokonán. I v případech, kdy není možné zadlužení vyřešit, může být dluhové poradenství důležité, neboť někdy postačí, pokud dlužník zjistí, co všechno mu v nejhorším případě hrozí a že i s případnou exekucí se dá žít, byť to není ideální.

Věřitelé mohou přispívat ke snižování kriminality dlužníků řádným dodržováním povinností, které jim ukládají zákony při poskytování úvěrů, zejména zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Po novele zákona o spotřebitelském úvěru mají věřitelé povinnost zkoumat bonitu klienta s péčí řádného hospodáře, neměli by se tedy spoléhat jen na údaje poskytnuté dlužníkem, ale měli by si jejich pravdivost ověřit například nahlédnutím do úvěrových registrů či ověřením údajů u zaměstnavatele dlužníka. Problematickou se může v této souvislosti jevit neexistence jednotného registru dlužníků,²⁰ kde by byly zaznamenávány údaje o dlužnících všech poskytovatelů půjček a veřejných institucí, nicméně řádným splněním povinnosti, kterou zákon věřitelům ukládá, by měli být schopni odhalit většinu nepravdivých údajů, které jim dlužníci předloží v žádosti o úvěr. Zákon přitom nesplnění povinnosti věřitele posoudit úvěruschopnost spotřebitele s péčí řádného hospodáře a poskytnout úvěr pouze tehdy, kdy je zřejmé, že klient bude schopen úvěr splácet, sankcionuje neplatností takové

²⁰ V současné době mohou věřitelé získat relevantní informace o svých klientech ze tří registrů, a to Bankovního registru klientských informací (BRKI), Nebankovního registru klientských informací (NRKI) a registru SOLUS.

úvěrové smlouvy. Je-li úvěrová smlouva neplatná, má věřitel právo pouze na vydání bezdůvodného obohacení, tedy na vrácení jistiny, kterou dlužníkovi poskytl.

V souvislosti s poskytováním úvěrů či půjček může na straně věřitelů docházet k trestnému činu lichvy. *Podle § 218 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí trestného činu lichvy ten, kdo zneužíváje něčí rozumové slabosti, tísně, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit jí na sebe převede.* Trestný čin lichvy je trestný čin úmyslný, což se jeví při jeho prokazování jako nejvíce obtížné. Problematické při prokazování spáchání trestného činu lichvy je rovněž jeho vymezení neurčitými pojmy, a tak důležitou roli při stanovení, zda se již jedná o trestný čin nebo ne, hraje judikatura. Je nutné podotknout, že ne každé lichevní jednání je trestným činem, ale může mít dopad v oblasti soukromého práva například v podobě neplatnosti takového právního úkonu (v novém občanském zákoníku jsou lichevní jednání a s nimi spojená neplatnost přímo vymezena v § 1796). Z koncepce trestného činu lichvy lze usuzovat, že k jeho spáchání může velmi často docházet v sociálně vyloučených lokalitách, kde je nízká gramotnost a chudoba, tedy ideální prostředí pro existenci lichvy.

Dluhy a bydlení

Podíváme-li se na problematiku zadlužených občanů a bydlení, je zřejmé, že se budeme zabývat dluhy na nájemném a službách spojených s užíváním bytu či domu a možnostmi jejich předcházení a řešení. Bydlení je jedna ze základních lidských potřeb, na což by zadlužení klienti neměli zapomínat. Hrazení poplatků souvisejících s bydlením by proto mělo být na prvním místě a teprve zbylé finanční prostředky by měly být použity na placení ostatních závazků. V případě neplacení nájemného v nájemním bytě hrozí dlužníkovi výpověď a následné vystěhování. Při neplacení nájemného v družstevním bytě může dojít ke ztrátě členských práv a povinností a s tím spojeného práva na užívání družstevního bytu. Kromě ztráty bydlení hrozí dlužníkovi značný nárůst dluhu na nájemném. *Podle § 697 občanského zákoníku nezaplatí-li nájemce nájemné nebo úhradu za plnění poskytovaná s užíváním bytu do pěti dnů po její splatnosti, je povinen zaplatit pronajímateli poplatek z prodlení.²¹* Výši poplatku z prodlení určuje nařízení vlády č. 142/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a činí za každý den prodlení 2,5 ‰ dlužné částky, nejméně však 25 Kč za každý i započatý měsíc prodlení. V přepočtu na roční úrokovou saz-

²¹ K poplatku z prodlení je však nutné podotknout, že nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., nového občanského zákoníku (1. ledna 2014) bude zrušen.

bu jde o 91,25 %. Poplatek z prodlení je mnohem vyšší než současný úrok z prodlení. Několikatisícový dluh na nájemném se díky poplatku z prodlení může za pár let vyšplhat na statisícový a může být pro dlužníka likvidační. Zároveň pro dlužícího nájemníka může znamenat ztrátu nároku na příspěvek či doplatek na bydlení.

Příklad nárůstu dluhu na nájemném o poplatek z prodlení

Pan Jan bydlel v nájemním bytě a řádně platil nájemné ve výši 8.000 Kč měsíčně vždy k poslednímu dni měsíce předcházející měsíci, za který se nájem platil. Pak ale přišel o práci. Měl sice nějaké úspory, ale živil celou rodinu, manželku a dvě děti a úspory brzy padly na živobytí. Pan Jan přestal nájemné platit. Stále věřil, že práci brzy získá a dluh na nájemném zvládne srovnat. Najít novou práci mu nakonec trvalo rok a navíc v nové práci měl nižší příjem. Nájemní smlouva byla mezitím pronajímatelem vypovězena. Poté, co pan Jan obnovil svůj příjem, chtěl svůj dluh spláčet. Spočítal si, že nezaplatil nájemné za posledních 5 měsíců a domníval se, že dluží 40.000 Kč. Jaké však bylo jeho překvapení, když zjistil, že kromě dlužného nájemného musí zaplatit navíc poplatek z prodlení ve výši 9.100 Kč. Za pouhých pět měsíců prodlení se splácením narostl panu Janovi jeho dluh téměř o čtvrtinu.

Měsíc	Počet dní v měsíci	Dlužné nájemné v Kč	Poplatek z prodlení v Kč za měsíc
Leden	31	8 000	620
Únor	28	16 000	1 120
Březen	31	24 000	1 860
Duben	30	32 000	2 400
Květen	31	40 000	3 100
Celkem	151 dní prodlení	40 000 dlužné nájemné	9 100 celkový poplatek z prodlení

Má-li Vaše obec ve vlastnictví byty, které pronajímá, pravděpodobně jste se již s problémem neplacení nájemného setkali. Jak tento problém řešit? Ano, je zde možnost dát neplatícímu nájemníkovi, který dluží nájemné a úhradu za plnění poskytovanou s užíváním bytu ve výši trojnásobku měsíčního nájemného a úhrad za plnění poskytovanou s užíváním bytu, výpověď, a pokud se nebude chtít vystěhovat dobrovolně, nechat ho vystěhovat exekučně a u soudu pak po něm vymáhat zaplacení dluhu a nákladů na soudní vystěhování. Je však třeba si uvědomit, že ztráta bydlení může přispívat k bezdomovectví, což je nežádoucí jev, a proto by se obec měla k vystěhování v případě neplacení nájemného uchýlovat až jako k úplně poslední možnosti. Nehledě na to, že jde o řešení poměrně časově náročné, nevy-

stěhuje-li se dlužník dobrovolně, a pro obec může představovat další náklady v podobě uskladnění věcí dlužníka.

Možností řešení problému neplacení nájemného je přitom mnohem více. Klíčová je však včasná intervence. Vhodným příkladem včasné intervence je program Druhá šance realizovaný občanským sdružením IQ Roma servis, o němž se můžete více dozvědět v Manuálu dobrých praxí. V případě, kdy k neplacení nájemného došlo v důsledku přechodného zhoršení finanční situace nájemce, například z důvodu nemoci či dočasného snížení příjmu, jeví se jako vhodné řešení uzavřít po zlepšení situace s nájemcem **splátkový kalendář**. Je-li splátkový kalendář řádně dodržován, může obec dlužníkovi odpustit celé nebo alespoň část poplatků z prodlení. Obec také může vyhlásit **tzv. dluhové prázdniny**, což znamená stanovení termínu, do kdy mohou dlužníci splatit svůj závazek vůči obci, aniž by se jim závazek zvýšil o penále. Je-li totiž závazek v termínu uhrazen, jsou dlužníci zproštěni od placení příslušenství. Motivací pro dlužníky je, že dohlédnou na konec dluhu, neboť zaplatí jen samotnou jistinu. Dluhové prázdniny uplatňují například v obci Rotava. V zájmu obce je zaplacení nájemného a nikoli další zhoršování situace nájemce, k čemuž by v důsledku trvání na zaplacení celých poplatků z prodlení mohlo dojít. Dalším řešením vhodným pro nájemníky, kteří jsou bez práce a nemají finanční prostředky na zaplacení dlužného nájemného, může být „odpracování“ si dlužného nájemného. Obec může dlužnému nájemníkovi dát práci, například úklid obce, a ze získané výplaty dlužník obci dlužné nájemné hradí. Pokud dlužník pobírá od státu příspěvek na bydlení, lze zamezit zneužití této dávky prostřednictvím použití institutu zvláštního příjemce ve smyslu ustanovení § 59 zákona o státní sociální podpoře. Úřad státní sociální podpory může místo příjemce dávky **ustanovit totiž zvláštního příjemce** v případech, kdy by se výplatou dávky dosavadnímu příjemci zřejmě nedosáhlo účelu, kterému má dávka sloužit. *Podle § 59 odst. 4 zákona o státní sociální podpoře je oprávněn zvláštní příjemce použít příspěvek na bydlení bez souhlasu oprávněné osoby k úhradě nedoplatku na nájemném nebo úhradách za plnění poskytovanou s užíváním bytu.* Využití tohoto institutu tak může být v praxi výhodné pro obě strany nájemního vztahu. Nájemce se nezadlužuje a pronajímatel má jisté, že za nájem dostane zaplacen.

Kapitola 6.
Z výzkumů a analýz

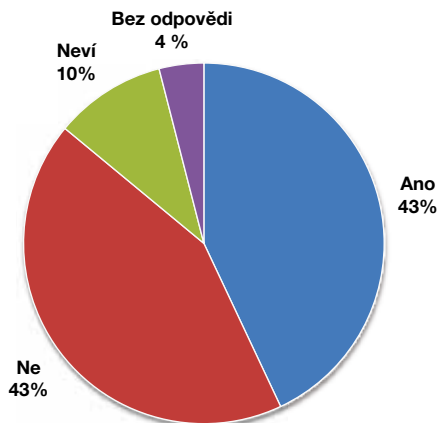
Kvantitativní výzkum Finanční gramotnosti obyvatel ČR zpracovaný společností STEM/MARK, a. s. pro Ministerstvo financí ČR a Českou národní banku

V průběhu května až října 2010 nechalo Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka udělat průzkum na zjištění úrovně finanční gramotnosti obyvatel České republiky. Průzkum provedla společnost STEM/MARK, a. s. Hlavní cílem průzkumu bylo zmapovat finanční gramotnost dospělé populace ČR na základě objektivních znalostí v oblasti financí a zjistit, jak lidé dokáží tyto znalosti využít v běžném životě. Dále se průzkum zaměřil na otázky týkající se rodinných financí, úspor a zajištění na stáří a pro případ nečekaných událostí.

Průzkum ukázal, že většina lidí má dobrý přehled o svých vlastních financích. Problém jim však činí základní finanční pojmy jako například RPSN, rozdíl mezi debetní a kreditní kartou, zkratky p. a., p. m. Lidé zpravidla mají snahu si přečíst smlouvu, kterou chtějí uzavřít, ale pouze o málo více jak desetina z nich rozumí všemu, co je ve smlouvě napsané. Polovina lidí přitom podepíše smlouvu, i když některým částem smlouvy nerozumí. Při provádění průzkumu vyšlo najevo, že klienti se často setkávají s neochotou pracovníků finančních společností vysvětlit jim nejasnosti ve smlouvě a pouze čtvrtina pracovníků je schopná klientovi vysvětlit vše, na co se ohledně smlouvy zeptá. Kromě nesrozumitelných smluv je problémem i jejich přílišná délka. Třetina lidí se setkala s tak rozsáhlou smlouvou, že ji nebyla schopná celou přečíst, přesto ji nakonec třičtvrtě z nich podepsalo. Podepsat smlouvu, aniž by si ji člověk celou přečetl a hlavně porozuměl smluvním ujednáním, může být velmi rizikové. Lidé si totiž často neuvědomují jakou cenu jejich podpis na smlouvě má, a nejsou schopni domyslet důsledky svého neuváženého jednání.

Stalo se Vám někdy, že Vám byla předložena tak komplikovaná smlouva, že jste některým pasážím nerozuměli?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1005

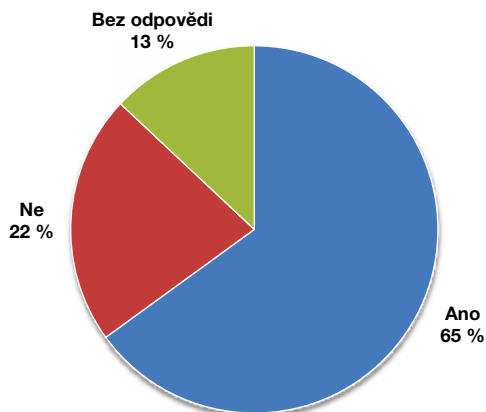

ZDROJ: STEM/MARK, Finanční gramotnost, 2010

Dvě třetiny respondentů, kteří uvedli, že vlastní kreditní kartu a o debetní kartě slyšeli, si myslí, že znají rozdíl mezi těmito kartami. Mezi respondenty, kteří uvedli, že znají rozdíl, převažovali lidé se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolsky vzdělaní. Ve skutečnosti umí rozdíl mezi kreditní a debetní kartou popsat jen necelá polovina z těchto respondentů. Mezi špatnými odpověďmi se objevovalo například, že kreditní kartou se platí v ČR, kdežto debetní v zahraničí, nebo že kreditní kartou lze platit nákupy a na debetní spořit.

Věděl(a) byste, jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou?

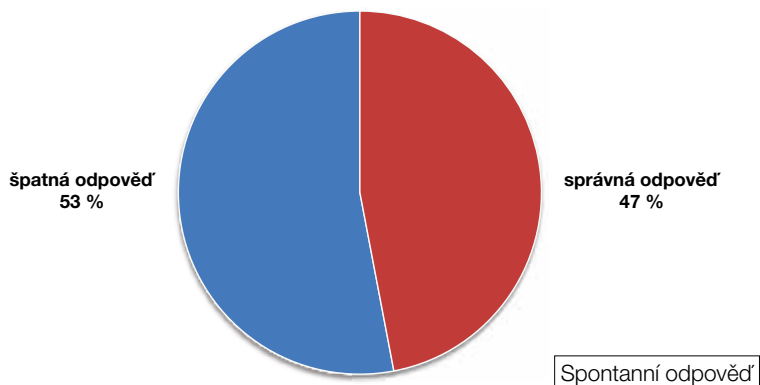
ZÁKLAD: Respondenti, kteří mají kreditní kartu, a slyšeli jak o debetní, tak o kreditní kartě, n=186

ZDROJ: STEM/MARK, Finanční gramotnost, 2010

Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?

ZÁKLAD: Respondenti, kteří uvedli, že mají Kreditní kartu a slyšeli jak o debetní, tak o kreditní a uvedli, že znají rozdíl, n=122

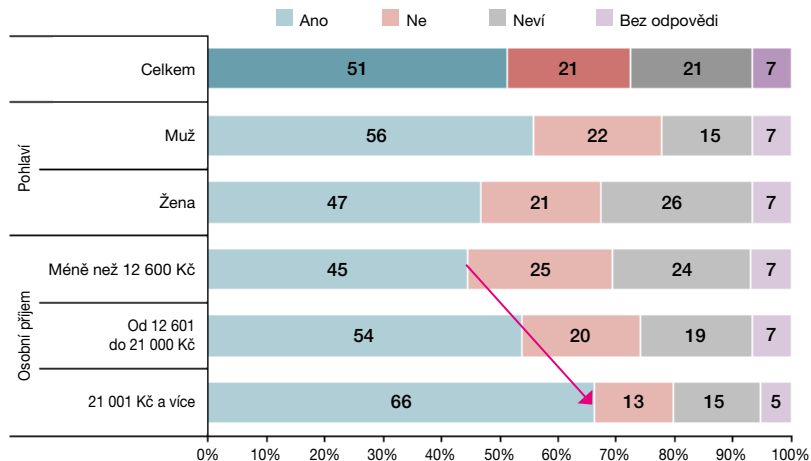

ZDROJ: STEM/MARK, Finanční gramotnost, 2010

O svých financích mají dle průzkumu přehled téměř všichni lidé (92 % respondentů), ale jen necelá polovina domácností si vytváří rodinný rozpočet (45 % respondentů), přitom ne všichni kontrolují, zda rozpočet skutečně dodržují. Polovina lidí, kteří si rodinný rozpočet nesestavují, tak nečiní, neboť jim to připadá jako zbytečná ztráta času. Rozpočet si nejčastěji domácnosti vytvářejí na měsíc dopředu. Většina lidí platí své účty včas, ale jen menší část si stanovuje dlouhodobé cíle. Pravidelně si odkládá peníze jako rezervu na stranu víc jak polovina lidí (60 % respondentů) a na stáří je dle svého mínění dostatečně zajištěna necelá polovina lidí (44 % respondentů). Zvyk vytvářet si rezervu roste se vzděláním a vyšší příjmu. Rezervy pro případ ztráty příjmu si vytváří třetina domácností, a to zejména ti, kteří mají vyšší příjem. Hlavní důvod, proč si lidé rezervu pro případ ztráty příjmu nevytvářejí, je, že nemají z čeho. Více než tři pětiny obyvatel by dle průzkumu byly schopny pokrýt své životní náklady v případě ztráty hlavního příjmu minimálně po dobu jednoho měsíce. Po dobu alespoň tří měsíců by si s rezervou vystačila už jen necelá polovina respondentů. V případě, že by se dostali do finančních potíží, pouze polovina lidí ví, jak by takovou situaci řešila. Nejčastěji by omezili své výdaje, použili úspory nebo se snažili vydělat více peněz, ať už prací přesčas nebo nalezením druhé práce. Nikoho z respondentů ale nenapadlo pokusit se současně zvýšit příjem a snížit výdaje.

Pokud byste se dostal(a) do situace, kdy by Váš příjem zcela nepokrýval Vaše životní náklady, máte připraveno nějaké řešení? Víte, co byste dělal(a)?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1005

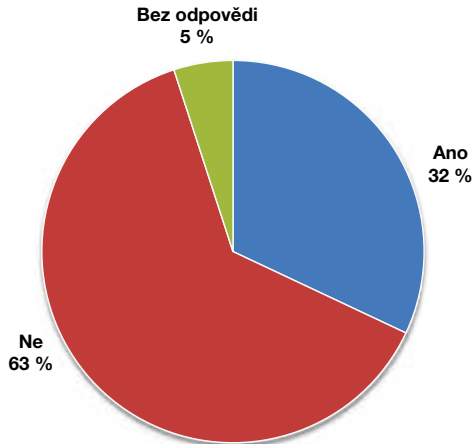
ZDROJ: STEM/MARK, Finanční gramotnost, 2010

- Povědomí o tom, co dělat, když se dostanu do finanční tísně, roste spolu s příjmem.
- V případě, že by se lidé dostali do finanční tísně, omezili by výdaje, nebo vybrali úspory.

Průzkum potvrdil, že čeští občané jsou konzervativní a při investování volí méně rizikové produkty. Lidé raději spoří, než utrácejí. Pokud by si chtěli vzít úvěr, rozhodovala by se většina lidí podle výše měsíční splátky či roční úrokové sazby. Na dovolenou by si nevzala úvěr většina lidí (69 % respondentů), avšak na televizi by si naopak většina klidně půjčila (pouze 35 % respondentů by si půjčku nevzalo). Respondenti, kteří by si úvěr na televizi vzali, uvedli, že v tomto případě dluh tolik nevadí jako na dovolenou. Ti, co by byli ochotní vzít si úvěr na dovolenou, tvrdí, že dluh nevadí, pokud si dovolenou užijí. Průzkum poukázal na to, že většina lidí nerozumí zkratkám, které se v oblasti financí používají jako například RPSN nebo p. a., p. m. Složitější úrok dokáže spočítat zhruba polovina lidí. Většina lidí hradí své závazky včas, ale jen malé procento těchto lidí si stanovuje dlouhodobější finanční cíle. Necelé čtvrtině lidí se v průběhu posledního roku stalo, že jejich příjem byl nižší než životní náklady a polovina lidí tuto situaci vyřešila snížením výdajů. 15 % lidí v posledních 12 měsících nezaplatilo včas splátky a většina z nich to řešila odložením splátky.

Věděl(a) byste, co znamená zkratka „RPSN“?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1005

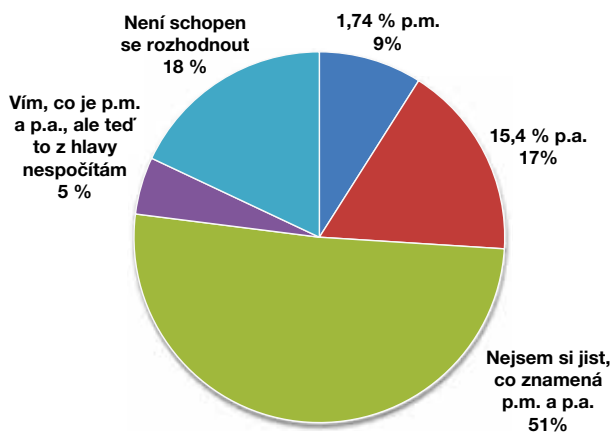
ZDROJ: STEM/MARK, Finanční gramotnost, 2010

- Přibližně třetina lidí tvrdí, že ví, co RPSN znamená. Zkratku ale dokázalo zcela správně „rozklíčovat“ jen 30 % z nich.
- Skutečný význam, tedy obsah sdělení, které se za zkratkou RPSN ukrývá, zná jen 17 % z celkového počtu 1005 respondentů.

Vzhledem k tomu, že kritérium ročního úročení v případě, že by si chtěli vzít půjčku, uváděli respondenti na druhém místě, dalo by se předpokládat, že vědí, jak se roční úrok ve smlouvách označuje zkratkou. Podstatná většina lidí ale rozdíl mezi zkratkami označujícími měsíční (p. m.) a roční (p. a.) úročení nezná. V případě vzetí si půjčky je však rozdíl mezi tím samým úrokem placeným měsíčně či ročně značný.

Který úvěr bude výhodnější - ten, který bude úročen 1,74 % p.m. nebo ten, který bude úročen 15,4 % p.a.?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1005

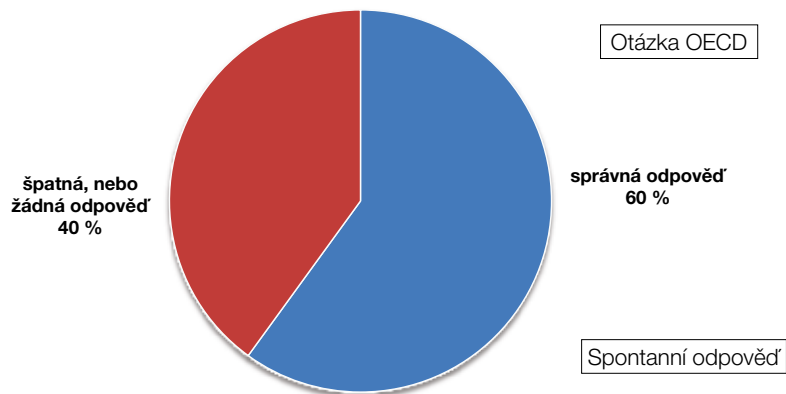

v: STEM/MARK, Finanční gramotnost, 2010

- Téměř všichni (92 %), kteří uvedli, že vědí, co znamená p.m. a p.a. to opravdu ví

Na spořicí účet jste uložili 100 Kč a úrok jsou 2 % ročně. Kolik bude na tomto účtu na konci prvního roku poté, co bude připsán úrok?

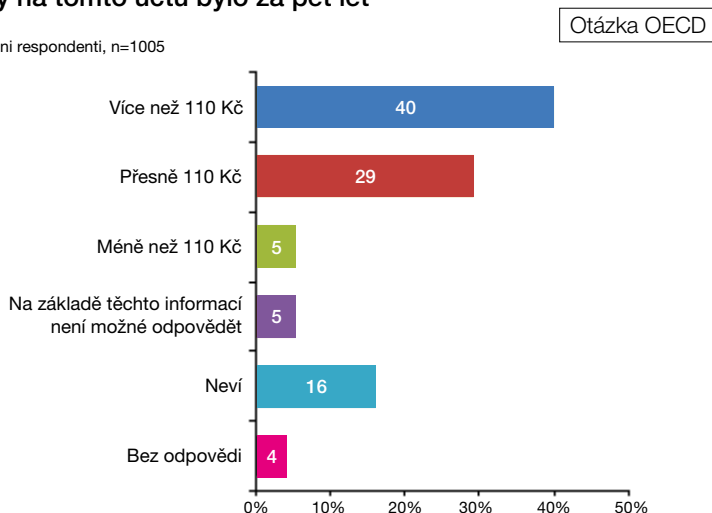
ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1005

ZDROJ: STEM/MARK, Finanční gramotnost, 2010

A kolik by na tomto účtu bylo za pět let

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1005

ZDROJ: STEM/MARK, Finanční gramotnost, 2010

Průzkum potvrdil, že s financemi dokáží rozumněji hospodařit a lepší znalosti v oblasti financí mají lidé s vyšším vzděláním. Hlavní závěr, který si lze z průzkumu udělat, je potřeba vzdělávat českou populaci v oblasti financí, a to nejen dospělě, ale i děti nejlépe od základní školy. Lidé by se měli naučit rozumně hospodařit se svými financemi, vědět, co znamenají základní finanční pojmy, jako například úrok, kreditní karta, RPSN, a v případě, že si chtějí vzít půjčku, se chovat zodpovědně a zvážit všechna pro a proti takového kroku. Více na:

 <http://img.ihned.cz/attachment.php/70/29013070/tv348EFHIJKLOkIQbcefhppqrx>

0SU2Vn/financni_gramotnost_20101213_stemmark.pdf

Analýza dat k zadluženosti obyvatel na příkladu Děčína

Centrum pro společenské otázky – SPOT, o. s. – vypracovalo v prosinci 2012 analýzu, ve které zpracovalo data o dlužnících Magistrátu města Děčín, klientech dluhového poradenství Charitního střediska Děčín a data o lokalizaci sociálně vyloučených lokalit, které poskytl lokální konzultant Agentury. Cílem analýzy bylo zjistit, jaké informace se dají z poskytnutých dat zjistit o dlužnících a věřitelích.

Z analýzy vyplynulo, že Magistrát města Děčín má pohledávky vůči 10.854 občanům Děčína v celkové výši 8.316.118 Kč. Výše zadlužení jednotlivých obyvatel se pohybuje mezi 0,50 Kč až 5.250 Kč. Pozitivní zpráva je, že dluh více jak 1.000 Kč má jen malé procento dlužníků. Nejvíce dluhů přitom připadá na adresu Magistrátu, což odráží praxi přihlašování osob bez trvalého bydliště na obecní úřad.

Z dat Charitního sdružení Děčín vyplynulo, že genderové rozložení dlužníků je rovnoměrné. Více jak polovina dlužníků, kteří poradnu navštívili, je romské etnicity (rozdělení je však pouze subjektivním hodnocením pracovníků poradny). Data potvrzují, že naprostá většina zadlužených má pouze základní nebo střední vzdělání. Zajímavý údaj vyplývající z analýzy je, kolik činí původní výše dluhu nebo jistina. Zatímco u zaměstnaných osob a nezaměstnaných v evidenci úřadu práce činí jistina zhruba 60 % celkového dluhu, u nezaměstnaných mimo evidenci úřadu práce naopak náklady na vymáhání dluhu a sankce představují 80 % celkového dluhu. Nečekaně vysoké se ukázaly být náklady na dluhy vůči veřejným institucím, což zřejmě odráží pasivní přístup veřejných institucí při vymáhání, kdy tyto instituce po dlouhou dobu dluh tolerují a začnou ho vymáhat až po uplynutí delšího času, což vede k velkému nárůstu původního dluhu. Studie ukázala, že většina sociálně vyloučených lokalit se nachází v oblasti nejvyšší koncentrace zadlužení, nicméně oblasti nejvyšší koncentrace zadlužení leží i v jiných lokalitách než jen sociálně vyloučených. Lze tedy usuzovat, že vysoká koncentrace zadlužení vytváří prostředí rizikovější pro vznik sociálního vyloučení.

Analýza vznikla ve snaze porozumět závažnému společenskému jevu zadlužení. Studie využila data o zadlužení v Děčíně a přistoupila k nim ze dvou různých směrů. Za prvé se zaměřila na samotné dlužníky. Z dat Charitního sdružení Děčín a dat o dlužnících města Děčína lze vyčíst, že nižší vzdělání, romská etnicita či nezaměstnanost představují faktory zvyšující pravděpodobnost, že dlužník zaplatí více na úrocích, sankcích a poplatcích. Překvapivým zjištěním bylo, že různé poplatky za dluh u veřejných institucí jsou oproti původní výši dluhu výrazně vyšší než u jiných věřitelů. Tento poznatek pravděpodobně odráží delší trvání dluhu vůči veřejným institucím a s tím spojenému navýšení poplatků. Druhý úhel pohledu analýzy se zaměřil na charakteristiku a vzájemné vztahy společností poskytujících půjčky. Studie ukázala, že mezi věřiteli existuje část společností, které se zaměřují na poskytování půjček a následné vymáhání pohledávek, a že mezi těmito věřiteli poskytujícími půjčky a vymahačskými společnostmi existuje vlastnické a personální propojení. Výsledky analýzy odkrývají lokální, děčínskou část propojeného národního „systému“ ekonomiky zadlužení zaměřeného na získávání financí od nejchudších vrstev obyvatel. Zdroj:

 www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-decin...

Kapitola 7.
Zahraniční praxe

Dluhové poradenství ve Velké Británii

Dluhové poradenství ve Velké Británii existuje již řadu let a je velmi dobře propracované. Vychází ze systému, který se osvědčil v USA, kde dluhové poradenství funguje už od roku 1991. Zvláštností tohoto systému je, že poradenství se financuje z vlastních zdrojů, a nikoli ze státních dotací. Hlavním finančním zdrojem jsou poplatky od věřitelů, kteří díky dluhovému poradenství získávají zpátky alespoň část svých pohledávek.

Ve Velké Británii občanům, kteří se ocitli ve finanční nouzi, pomáhá řešit problémy charitativní organizace Stepchange Debt Charity, založená v roce 1993 a dříve známá pod názvem Consumer Credit Counselling Service (CCCS). Za více jak 20 let své existence pomohla tato organizace přibližně 2 miliónům lidí. Každý den se na pracovníky organizace obrátí s žádostí o pomoc zhruba 1000 klientů. Organizace získala v roce 2013 prestižní cenu Debt Counsellor of the Year (Dluhový poradce roku).

Poskytování pomoci je bezplatné, důvěrné a nestranné. Klienti organizace mohou ke svým dotazům využít bezplatné telefonní linky nebo anonymní online poradení. Organizace poskytuje rady týkající se závazků klientů, pomáhá s vytvořením plánu, jak co nejefektivněji splácet dluhy, s vyhlášením insolvence či provedením konsolidace dluhů, s vytvořením osobního rozpočtu, ušetřením peněz za výdaje v domácnosti, či rady týkající se zúročování peněz. Pracovníci organizace přistupují ke každému klientovi individuálně a snaží se pro něj najít co nejlepší řešení.

Zdroje:

€ <http://www.stepchange.org/>

€ <http://www.clovekvtsni.cz/uploads/file/1364590041-Dluhov%C3%A1%20>

[problematika.pdf](#)

Individual Voluntary Arrangement (IVA)

Individual Voluntary Arrangement představuje ve Velké Británii alternativní způsob řešení úpadku dlužníka, který má zabránit jeho úplnému bankrotu. Byl založen již v roce 1986 a řídí se částí osmou „insolvenčního zákona“ (Insolvency Act). Tento institut je založen na dobrovolné dohodě mezi dlužníkem a věřiteli o zaplacení celého nebo části dlužnických závazků, kterou dojednává a zprostředkovává „insolvenční správce“ (insolvency practitioner). Soud plní jen roli dohledu, a pokud je to třeba, nařizuje předběžná opatření.

Insolvenční správce zjišťuje, jaké jsou dlužníkovy možnosti a jak dlouho má IVA trvat. Dlužník musí insolvenčnímu správci poskytnout informace o své finanční situaci, zejména o svých věřitelích, dlužích, příjmech a výdajích, a souhlasit s posíláním pravidelných plateb insolvenčnímu správci, který je přerozděluje mezi věřitele. Poté insolvenční správce kontaktuje věřitele. Pokud se mu podaří uzavřít dohodu s věřiteli, jejichž hodnota pohledávek je více jak 75 % z celkové hodnoty všech dlužníkových závazků, je dohoda účinná a IVA může začít. Dohoda je přitom závazná pro všechny věřitele, tedy i pro ty, co na ni nepřistoupili nebo se jednání nezúčastnili. Dohoda mezi dlužníkem a věřiteli je zaznamenána v „insolvenčním rejstříku“ (Individual Insolvency Register), odkud je vymazána po uplynutí lhůty tří měsíců od skončení plnění dohody.

IVA dlužníkovi přináší výhodu v tom, že se mu dluhy nezvyšují o úroky z prodlení a jiné smluvní sankce a dlužník ani nemusí zaplatit své závazky v plné výši. V průběhu vyjednávání IVA může soud chránit dlužníka proti provádění exekucí a podání insolvenčních návrhů, a sice prohlášením moratoria. Pokud dlužník splní všechny podmínky IVA, jsou mu nezaplacené zbytky závazků odpuštěny. Řešit své dluhy za pomoci IVA nemůže každý. Dlužník musí být v platební neschopnosti, mít více věřitelů a pohledávky v určité minimální výši a mít příjem ze zaměstnání nebo jiný stálý příjem v přijatelné výši.

O zavedení institutu dobrovolného narovnání inspirovaného právě úpravou IVA ve Velké Británii se nyní uvažuje i v České republice a zabývá se jím expertní skupina Ministerstva spravedlnosti. Zavedením tohoto institutu se očekává zlevnění procesu v případech, kdy dojde k dohodě mezi dlužníkem a věřiteli.

Zdroje:

[e http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/part/VIII](http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/part/VIII)

[e https://www.gov.uk/options-for-paying-off-your-debts/individual-voluntary-arrangements](https://www.gov.uk/options-for-paying-off-your-debts/individual-voluntary-arrangements)

[e http://en.wikipedia.org/wiki/Individual_voluntary_arrangement](http://en.wikipedia.org/wiki/Individual_voluntary_arrangement)

SLOVNÍČEK POJMŮ, PŘEHLED PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ, UŽITEČNÉ ODKAZY

Slovníček pojmů

spotřebitel – fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci výkonu svého povolání podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně spotřebitele, spotřebitel stojí na straně poptávky

předluženost – stav, kdy dlužník má více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku, v případě právnické osoby a podnikající fyzické osoby značí úpadek (§ 3 odst. 3 insolvenčního zákona)

kreditní karta – platební karta spojená s revolvingovým úvěrem

debetní karta – platební karta, která je přímo spojená s bankovním účtem majitele, umožňuje platební transakce, pokud je na účtu dostatek peněz

p. m. – per mensem, měsíčně

p. a. – per annum, ročně

oddlužení – jeden ze způsobů řešení úpadku fyzických osob nepodnikatelů a právnických osob nepodnikatelů, probíhá buď zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře

insolvence – platební neschopnost, neschopnost dlužníka splácet své závazky i přes jeho snahu svým závazkům dostát

závazek – předmět závazkového vztahu mezi dlužníkem a věřitelem, povinnost dlužníka splnit to, co věřiteli slíbil

pohledávka – právo věřitele na plnění od dlužníka

RPSN – roční procentní sazba nákladů, udává v procentech podíl dlužné částky, kterou musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku

smlouva o úvěru (úvěrová smlouva) – touto smlouvou se věřitel zavazuje dlužníkovi na požádání a v jeho prospěch poskytnout peněžní prostředky a dlužník se zavazuje peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky (§ 497 a násl. obchodního zákoníku, s účinností od 1. ledna 2014 § 2395 a násl. nového občanského zákoníku)

prodlení dlužníka – stav, který nastává, nesplní-li dlužník svůj závazek řádně a včas (§ 517 a násl. občanského zákoníku, s účinností od 1. ledna 2014 § 1968 nového občanského zákoníku)

úrok z prodlení – platba, která náleží věřiteli, dostane-li se dlužník do prodlení s plněním peněžitého závazku (§ 517 odst. 2 občanského zákoníku, s účinností od 1. ledna 2014 § 1970 nového občanského zákoníku)

Přehled nejdůležitějších právních předpisů ČR vztahujících se k problematice zadluženosti

- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a změně některých zákonů
- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi
- vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměně advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)
- vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správců podniků a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem
- vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
- zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník s účinností od 1. ledna 2014

Užitečné odkazy

www.vyplata.cz

<http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx>

<http://www.insolvenzni-zakon.cz/>

<http://www.finarbitr.cz/cs/>

<http://www.sikmaplocha.cz/>

<http://www.gramotnost.cz/e-learning>

<http://www.konzument.cz/>

Vytváření sítí dluhového poradenství – Metodika

Vydává: Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování (Agentura),
Vladislavova 4, 110 00 Praha
www.socialni-zaclenovani.cz

Autorka textů: Magda Besedová (odborná pracovnice Agentury pro sociální začleňování pro oblast dluhové problematiky)

Grafické zpracování a tisk: ASTRON studio CZ, a.s.,
Veselská 699, 199 00 Praha 9

ISBN: 978-80-7440-091-9

Vydání první, Praha 2014

Co najdete na webové stránce Agentury pro sociální začleňování

www.socialni-zaclenovani.cz

Aktuality
z činnosti Agentury
i z míst, kde Agentura působí.

Příklady dobré praxe
úspěšné projekty a aktivity
podporující sociální začleňování.

The screenshot shows the homepage of the Agency for Social Inclusion. At the top, there is a navigation bar with the agency's logo and name, a search bar, and links for 'Kontakty', 'O nás', and 'Aktuality'. Below the navigation bar, there is a main content area with several news articles. The first article is titled 'ZPRÁVA O STYKU ROMSKÉ MENŠINY: ROSTE POČET SOCIÁLNĚ VYLUČENÝCH LOKALIT I NEZAMĚSTNANOST MLADÝCH ROMŮ'. The second article is 'STUDIUM AGENTURY PŘEBLÍŽNĚ SITUACI NA SOCIÁLNĚ MĚLNĚ'. The third article is 'AGENTURA POŘÁDÁ WORKSHOP O VÝUKU ASISTENTŮ PEDAGOGŮ'. On the right side, there is a sidebar with a 'PŘÍRUČKA PRO OBCE' section and a 'Grantový kalendář' section. At the bottom, there is a search bar and a 'Přihlásit se k odběru novinek' form.

Výzkumy, analýzy
archiv všech výzkumů,
strategických plánů
a dalších materiálů

Grantový kalendář
pravidelný přehled
aktuálních grantových
výzev a dotačních titulů

Příručka pro obce
elektronická verze
Příručky pro obce
o sociálním začleňování

Napsali o nás
články v médiích o činnosti
Agentury i tématu sociálního
začleňování

